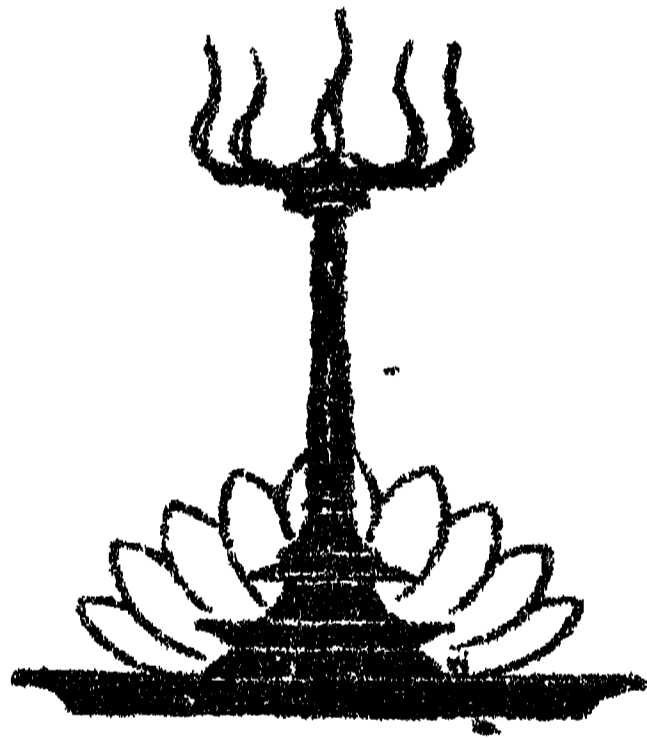

ભ. જ. નિ. કા

અરદેશર ફરામલ ખખરદાર

ભે રૂપિયા

વ્યોમવિશાળાં પ્રાહ્મશિખર પર સ્થાપાયો સુભાઉ રે :

હો સુરિવર ! તુજ જગ છે નાતું, ક્યાં જઈ અહલ સમાઉ

સુરિવર મારા !

पुस्तकालयानां अन्तर्गतं

केवलाष्टिका

सप्तमं प्रकरणं आरभ्य अने तस्य
विचाराः गीतायां तस्मिन् सुखे
लोकायि दायासां स्वयमेवां आप-
नादीं दायासां अने आरभ्यानां नवी-
संभवे, विषयः साधुः इ. ए.

दर्शनाष्टिका

दशमं प्रकरणं आरभ्य अने तस्य
विचाराः गीतायां तस्मिन् सुखे
लोकायि दायासां स्वयमेवां आप-
नादीं दायासां अने आरभ्यानां नवी-
संभवे, विषयः साधुः इ. ए.

रासयंष्टिका

भाग १-२ साधु

सप्तमं प्रकरणं आरभ्य अने तस्य
विचाराः गीतायां तस्मिन् सुखे
लोकायि दायासां स्वयमेवां आप-
नादीं दायासां अने आरभ्यानां नवी-
संभवे, विषयः साधुः इ. ए.

इ. ए.

गुजरात विद्यापीठ ग्रंथालय

[गुजराती कॉपीराइट विभाग]

अनुक्रमांक २२८-८-२ किंमत २०-०.

ग्रथनाम अमरनिष्ठ

वर्गांक ३-:३

કર્તાનાં પ્રગટ અને અપ્રગટ પુસ્તકો

ગુજરાતીમાં

૧	કાવ્યરસિકા	કિંમત રૂ. ૧-૮-૦	(પૃ. ૧૮૮)
૨	વિલાસિકા	,, ૧-૮-૦	(,, ૨૦૦)
૩	પ્રકાશિકા	,, ૧-૪-૦	(,, ૧૮૨)
૪	મલખારીનાં કાવ્યરત્નો	,, ૩-૦-૦	(,, ૪૫૦)
૫	ભારતનો ટંકાર (ત્રીજી આવૃત્તિ)			,, ૧-૦-૦	(,, ૬૦)
૬	સંદેશિકા	,, ૧-૦-૦	(,, ૧૮૮)
૭	કલિકા	,, ૨-૦-૦	(,, ૨૬૦)
૮	ભજનિકા (બીજી આવૃત્તિ)	પાકું પૂરું		,, ૨-૦-૦	(,, ૧૬૪)
૯	રાસચંદ્રિકા, ભાગ ૧ લો, (ત્રિંચા કાગળ)			,, ૦-૧૪-૦	(,, ૧૨૦)
	,, ,, ગીલ્ટ પૂરું			,, ૧-૪-૦	(,, ,,)
૧૦	દર્શનિકા (બીજી આવૃત્તિ)			,, ૩-૦-૦	(,, ૪૪૦)
૧૧	પ્રભાતનો તપસ્વી અને કુક્કટદીક્ષા (બીજી આવૃત્તિ)			,, ૦-૮-૦	(,, ૭૦)
૧૨	કલ્યાણિકા	,, ૨-૦-૦	(,, ૧૭૬)
૧૩	રાષ્ટ્રિકા	,, ૨-૮-૦	(,, ૨૪૮)
૧૪	રાસચંદ્રિકા, ભાગ ૧-૨ સાથે			,, ૩-૦-૦	(,, ૩૦૪)

અંગ્રેજીમાં

૧૫	The Silken Tassel			,, ૨-૮-૦	(,, ૧૩૬)
----	------------------------	--	--	----------	------------

હવે પછી છપાશે

૧૬	કેટલાંક પ્રતિકાવ્યો			૨૧	મનુરાજ નાટક (અખંડ પદ્યમાં)
૧૭	પ્રભાતગમન (વર્ણનકાવ્ય)			૨૨	અમરદેવી નાટક
૧૮	લખેગીતા			૨૩	યુગરાજ મહાકાવ્ય
૧૯	ગુજરાતી કવિતા અને અપદ્યાગદ્ય			૨૪	ગદ્યસંગ્રહ, ભાગ ૧ લો
૨૦	ગુજરાતી કવિતાની રચનાકળા (મુંબઈ યુનિવર્સિટી તરફથી)			૨૫	ગદ્યસંગ્રહ, ભાગ ૨ જો
				૨૬	Leaf and Flower
				૨૭	The Rest-House of the Spirit

ભજનિકા

અરદેશર ફરામજી ખખરદાર

બે રૂપિયા

સંવત ૧૯૯૭

૪. સ. ૧૯૪૧

: પ્રકાશક :

અરદેશર ફરામજી ખપરદાર
૭૮૮, પારસી કોલોની, દાદર,
મુંબઈ-૧૪

ઇ. સ. ૧૯૪૧
સંવત ૧૯૯૭

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
ગુજરાતી કૌપીરાઈટ-સંગ્રહ
૨૨૯૯૨

સર્વ હકક કર્તાને સ્વાધીન
રેજીસ્ટર્ડ

બીજી આવૃત્તિ
૧૧૦૦

: મુદ્રક :
અમૃતલાલ પ્રભાશંકર સાતા,
સ્ટેટ્સ પીપલ પ્રેસ,
૧૩૮, મેડોજ સ્ટ્રીટ, કોટ, મુંબઈ

સતગુરુને ચરણે

. ઘોળ .

એવા સતગુરુને ચરણે અમ શરણું સાંપડો,
જેના શ્વાસે વહેતી પ્રભુની સતત સુગંધ ;
જેનાં લોચનમાં સરતાં તેજો અહ્યાંડનાં,
જેણે માયાને બાંધ્યા કાયાના બંધ :
એવા સતગુરુને ચરણે અમ શરણું સાંપડો ! ૧

જેણે અંગે ચોળી ભસ્મ કરી સંસારની,
જેણે કંઠે ધાલ્યો મૃત્યુતણો મણિહાર ;
જેની પાવડીએ રજ લાગી સાતે સ્વર્ગની,
જેને પગલે પડતા મોક્ષતણા ચિતાર :
એવા સતગુરુને ચરણે અમ શરણું સાંપડો ! ૨

જેણે જીત્યા છે કિલ્લા કાયાના કાટિધા,
 જેણે જીત્યા વાયુબાંધ્યા મનના મહેલ ;
 જીતીને જીતાડી જાણે જે પરામાત્મને,
 હીરો ઝળકાવે પથ્થરને પાડી પહેલ :
 એવા સતગુરુને ચરણે અમ શરણું સાંપડો ! ૩

જેની ઉરગંગામાં અમૃત નિર્મળ નેહનાં,
 જેને મુખસાગર ગરજે પળપળ પ્રભુગાન ;
 જેનો આત્મા આતસ જેવો પાક ધગે સદા,
 જેનું જીવન રંક પરંતુ વિચાર મહાન :
 એવા સતગુરુને ચરણે અમ શરણું સાંપડો ! ૪

ધારે ત્યારે દેવ ઉતારી દે જે સ્વર્ગથી,
 ધારે ત્યારે માનવ મર્ત્ય ચઢાવે સ્વર્ગ :
 એવા સતગુરુનો અદ્ભુત પારસમણિરપર્શ હો,
 ફૂટો અમ મટ્ટીમાં પ્રભુજ્યોતિનાં ભર્ગ !
 એવા સતગુરુને ચરણે અમ શરણું સાંપડો ! ૫

અરદેશર કરામણ ખખરદાર

ઉત્તરાલાપ

“ હરિભજન વિના,
દુઃખદરિયા સંસારનો પાર ન આવે ;
જડબુદ્ધિ જીવ,
સંત વિના શુદ્ધ મારગ કોણ બતાવે ? ”

— મંજુકેશાનંદ સ્વામી

અખૂટ ધૈર્ય ધારણ કરતી ધરણીના હૃદયમાં રાત્રિ પથરાઈ પડેલી હોય, છતાં પ્રભુની અમૃતજ્યોતિના સ્મરણરૂપ અગણિત તારાઓની આંખો-માંથી તેજ ટપક્યા જ કરે, ધરણી એ તેજનાં બિંદુઓમાં પણ શ્રદ્ધા રાખીને વાટ જોયા જ કરે, ને તારાઓ પણ ટપકી ટપકીને જાણે પીગળી જતા હોય એમ ધરણીના ધૈર્યને લાગવા માંડે, ત્યારે દિશાના પડદા ફેડીને ભર આકાશમાં કંકુના મુકા ભરીભરીને ચોમેર ઉછાળતો તેજોપુંજ સમે સૂર્ય ધરણીને આરણે પધારે અને પળવારમાં બધું જળહળ જળહળ કરી દે, અને ધરણીનું હૃદય આનંદમય બને : એવો આનંદ પ્રભુના નામની ખરી લગતી જેને લાગી હોય તેને એક સુભગ પળે જરૂર મળે છે. એ આનંદની અગાધતા એના ભોગવનારના અનુભવની જ વાત છે. એ કોઈને વાણીથી દર્શાવી શકાય તેવી વસ્તુ નથી. છતાં સંતજનો જેમણે એ બ્રહ્માનંદનો અપૂર્વ આસ્વાદ લીધો છે તેનો “જડબુદ્ધિ જીવ” ને પણ અનુભવ કરાવવા ભજનગીતોમાં પોતાના હૃદયની લગતી રેડે છે, અને “દુઃખદરિયા સંસારનો પાર” પામવા તેને ઉદ્બોધન આપીને પ્રભુનો “શુદ્ધ મારગ બતાવે” છે.

ભજન એટલે તો આત્માર્પણનું ગીત. પ્રભુ છે કે નહીં તે સાબિત કરવા બુદ્ધિના પ્રયત્નો સફળ થવાનો સંભવ નથી. એ તો આત્માની અને હૃદયના અનુભવની વાત છે. અને એ અનુભવ જેને થયો છે તેનો આનંદ પણ ઓર છે. ભજનથી હૃદયને જે સહજ તૃપ્તિ મળે છે અને આત્માના બિંડા તારોનાં આંદોલનો મનને જે પ્રફુલ્લતા અર્પે છે, તે ‘જડબુદ્ધિ’ ના હજારો વાદોથી મળી શકતી નથી. ભજનમાં દૈલિક કે અદૈલિક સુખની માગણી નથી, ખરો ભજનિક તો પ્રભુને જ સર્વસ્વ અર્પણ કરી દે છે. પ્રભુ એટલે ગોચરગોચર બધું જ વિશ્વ : એ બધું જ ભજનિકને મન પોતાનું થાય તો પછી માગવાનું બાકી શું રહે ? એ તો પ્રભુને જ જીતી લેવા મથે છે.

આ “લજનિકા” ની પ્રથમ આવૃત્તિને બાર વર્ષ થઈ ગયાં છે, એ પ્રગટ થયા પછી બે જ વર્ષમાં ખપી ગઈ હતી. અને વર્ષોથી એની બીજી આવૃત્તિની માગણી થયા જ કરતી હતી. એ અરસામાં એમાંનાં અનેક લજનો અનેક સંગ્રહોમાં લેવાયાં છે, અને એક સંગ્રહકારે તો “લજનિકા” માંનાં અર્ધી સંખ્યા જેટલાં લજનોની લૂંટ ચલાવી છે! “લજનિકા” ની લોકપ્રિયતાનું દર્શન એમાં સાબિત થયું છે. વિદ્વાન વર્ગમાં તેમ જ જન-સમાજમાં એક સરખી રીતે “લજનિકા”નાં લજનો પ્રચાર પામ્યાં છે. મુંબઈ યુનિવર્સિટીમાં પણ બી. એ. ના શિક્ષણમાં એ આ વર્ષે પાઠ્યપુસ્તક થયું છે.

આ નવી આવૃત્તિમાં કશા મહત્વના ફેરફાર કીધા નથી. માત્ર વિદ્યાપીઠના “જોડણીકાશ” પ્રમાણે એમાં જોડણી વ્યવસ્થિત કીધી છે. એની છપાઇ, રંગ-રૂપ વગેરે બધું મારાં નવાં પ્રકાશનો માફક બની શકતું સંતોષકારક કીધું છે.

સર્જનપણ અને સર્જનપ્રસંગ પ્રમાણે જ સર્જકનું સર્જન થાય છે. પ્રભુના વિશ્વસર્જનમાં પણ લાખો ગોળાઓ એકસરખા મોટા કે તેજસ્વી હોતા નથી. પણ પ્રભુની મહાયોજનામાં એ સૌનું સ્થાન છે : કોઈ પણ અવગણનાને પાત્ર નથી. આ “લજનિકા”માં પણ જિંચાનીચા સ્વર જેવા ભાવિક હૃદયના અનેકાનેક લજનભાવનાં દર્શન છે. જે ‘જડબુદ્ધિ જીવ’ને આધ્યાત્મિક અનુભવ જ નથી તેને સરળ શબ્દોની પાછળ વહેતો આધ્યાત્મિક ગૂઢ ભાવ જડતો નથી કે સમજતો નથી. ‘જડબુદ્ધિ’ થી નહીં પણ શ્રદ્ધાથી અને હૃદયની ઉત્સુકતાથી જ આવાં લજનોનો રસ આરોગી શકાય છે. એવો રસ, એવો આનંદ આ લજનોએ ગુજરાતમાં જ નહીં પણ આફ્રીકા વગેરે દૂરના ખંડમાં જઈ વસેલા આપણા ગુજરાતી બંધુઓને પણ આપ્યો છે તે એ સૌના સેંકડો પત્રોથી હું જાણી શક્યો છું. એક કવિને પોતાની કૃતિ માટે એથી વધારે તૃપ્તિ બીજી શી હોઈ શકે? પ્રભુમાર્ગે રહી સૌ પ્રભુજન બને ને રહે, એ જ મારી પ્રાર્થના છે.

૭૮૮, પારસી કોલોની, દાદર,
મુંબઈ, તા. ૫મી જુન ૧૯૪૧
જેઠ સુદ ૧૧, સંવત ૧૯૯૭

અરદેશર ફરામજી ખખરદાર

આલાપ

[પહેલી આવૃત્તિનો]

“ સમરને શ્રીહરિ, મેલ મમતા પરી,
જેને વિચારીને મૂળ તારું :
તું અલ્યા કાણુ ને કાને વળગી રહ્યો,
વગર સમજે કરે મારું મારું.”

— શ્રી નરસિંહ મહેતા

ભરતખંડના તમામ તત્ત્વજ્ઞાનનો સાર આ ઉપર ઉતારેલી ગુર્જર આદિકવિ નરસિંહ મહેતાની ચાર પંક્તિઓમાં આવી ગયો છે. અનાદિ-કાળથી માનવજાતિ પોતાના મૂળની ખોજ ચલાવી રહી છે, અને અનંતકાળ સુધી એ ખોજ ચાલુ જ રહેશે. કવિઓ અને તત્ત્વજ્ઞાનીઓ પૂર્વના હો કે પશ્ચિમના હો, પણ તેઓને આ આત્મમંથનનો પ્રશ્ન સદાય અપૂર્વતામાં અને સનાતનતામાં ગૂંચવતો જ રહ્યો છે.

પ્રકૃતિ અને પુરુષની લીલાથી ઉદ્ભવેલું આ બ્રહ્માંડ ચાહે તેટલું વિશાળ અને અનંત હો, પણ મનુષ્ય તેને પોતાની આંખની કાંઈમાં ને કલ્પનાના અણુમાં સમાવી દેવાની હામ બીડે છે. એ લીલાનું સૌન્દર્ય સદાય તેને આકર્ષી રહ્યું છે. તત્ત્વજ્ઞાનીઓ અને વિજ્ઞાનીઓ પોતપોતાને માર્ગે એ સૌન્દર્યનું પૃથક્કરણ કરતા રહ્યા છે, ત્યારે કવિઓ એ સૌન્દર્યનાં ગાન કરતા કરતા તેનું રહસ્ય પોતાની કલ્પનાની અણીથી ઉકેલતા તેમાં પોતાના હૃદય-ભાવને અનેકવિધ રેડે છે. જે સત્ય અંતરમાંથી બહાર પથરાયેલું છે, તે પાછું એવી રીતે અંતરમાં જ સમાય છે.

ભરતખંડની તમામ ભાષાઓની કવિતામાં દેવપૂજા, દેવકથા અને દેવરહસ્ય એ મુખ્ય વિષયો છે. આ દેશ પોતાના સંસાર કે સમાજની તમામ પ્રવૃત્તિઓને ધાર્મિક દૃષ્ટિથી જ જોતો અને કસતો આવ્યો છે, એટલે કવિતાના વિષયમાં પણ એ ધાર્મિકતા પ્રાધાન્ય ભોગવે, એમાં કાંઈ આશ્ચર્ય નથી. અને કવિ તો પયગમ્બર છે, પ્રભુનો સંદેશવાહક છે; એટલે તેના તો શબ્દદેશબદ્ધમાં એ ધાર્મિકતા ઝળકે છે. માનવજાતિના ઊંડા અંતરોદ્દગાર કવિમુખે જ રંગાર્ધ ઘડાઈને પ્રકાશ પામે છે, તો એ અંતરોદ્દગારનો ઊંડો રણકો કવિહૃદયમાં સહજ આંદોલન ઉત્પન્ન કરે છે. આ કાવ્યપુસ્તકનું આટલું જ પ્રસિદ્ધિકારણ બસ છે.

આ સંગ્રહમાંનાં કાવ્યો-ભજનો બહુ ભાગે તીવ્ર વેદનાકાળમાં લખાયાં હતાં, અને પ્રસંગવશાત્ એવા જ કર્મસંજોગે આ નાનો ‘આલાપ’ પણ પથારીમાં જ લખાય છે. એ કાવ્યોમાં મારા હૃદયમાં ઉદ્ભવેલા ઊંડામાં ઊંડા ભક્તિભાવનું મંથન થયેલું છે, તેમ જ મારા જીવનમાં થયેલા કેટલાક આધ્યાત્મિક અનુભવો એમાં સમાયેલા છે. એ કાવ્યોના સર્જન-કાળનો આનંદ અનિર્વાચનીય છે. નરસિંહ મહેતાને શ્રી કૃષ્ણનાં દર્શન થયાં હતાં, એ વાત અશ્રદ્ધાવાન જગત નહીં યે માને, પણ એક ઘડી એવાં પ્રભુદર્શન પામીને હું ધન્ય બન્યો હતો. એ ઘડીનું આછું વર્ણન “પદ્મરામણી” કાવ્યમાં છે. એ આનંદનું કિંચિત્ અમીઝિંદુ વાચકના હૃદયમાં તેના પોતાના ધન્ય સંસ્કાર પણ જગાડી શકશે, તો આ કાવ્યો પણ સફળતા પામશે.

માઉંટરોડ, મદ્રાસ,

અરદેશર ફરામણ ખખરદાર

તા. ૧૫ મી નવેમ્બર ૧૯૨૮

અનુક્રમણિકા

				પૃષ્ઠ
અર્પણ — સતગુરુને ચરણે	૫
ઉત્તરાલાપ	૭
આલાપ	૯
લક્ષ્મિ :				
૧ રસસ્થાપના	૩
૨ રસગાથા	૫
૩ ભજ મન !	૭
૪ લગની	૯
૫ શોધ	૧૦
૬ દોટ	૧૧
૭ બાળપ્રાર્થના	૧૪
૮ હારી જાઉં રે	૧૫
૯ ઓથ	૧૭
૧૦ પાંખડી	૧૮
૧૧ શિખર	૨૦
૧૨ છૂંટારા	૨૨
૧૩ મરજીવે	૨૪
૧૪ આધાર	૨૫
૧૫ આરો	૨૭
૧૬ ઈશ્વરેચ્છા	૨૮
૧૭ કરુણા	૩૦
૧૮ માપ	૩૧

					૫૪
૧૯	એકતા	૩૨
૨૦	અંધન	૩૪
૨૧	વિનંતિ	૩૬
૨૨	દીપ	૩૮
૨૩	ચિનગારી	૪૦
૨૪	જ્યેત	૪૨
૨૫	ખોલો દાર!	૪૪

જ્ઞાન:

૨૬	દર્શન	૪૭
૨૭	પ્રભુના ધમકારા	૪૯
૨૮	અજ્ઞાન	૫૧
૨૯	વિયોગકથા	૫૩
૩૦	કેડો	૫૪
૩૧	શરણું	૫૭
૩૨	અલખ ધન	૫૮
૩૩	દિલ્લની વાતો	૫૯
૩૪	અતિ મોઢું	૬૨
૩૫	જીવાની	૬૪
૩૬	સેવા	૬૬
૩૭	ભેદનો ભેદ	૬૭
૩૮	અંધી દુનિયા	૬૮
૩૯	સતની રંગત	૭૦
૪૦	પરાવર્તન	૭૨
૪૧	તીરથ	૭૩
૪૨	પ્રકાશ	૭૫

					૫૪
૪૩	મનપંખી	૭૭
૪૪	વિશ્વવૃક્ષ	૭૮
૪૫	અંતરની જ્યોત	૮૧
૪૬	સાહેબની સુરખુદી	૮૩
૪૭	સંતાકુકડી	૮૫
૪૮	સુરસંદેશ	૮૮
૪૯	હાંટ	૯૧
૫૦	ખાલો	૯૩

વૈરાગ્ય :

૫૧	અલખની ધૂન	૯૭
૫૨	નાવડી	૯૮
૫૩	મહેમાન	૯૯
૫૪	ખોલો રામરામ શુ	૧૦૨
૫૫	જીર્ણ હવેલી	૧૦૪
૫૬	અશક્તિ	૧૦૬
૫૭	સંયમ	૧૦૮
૫૮	મંદિર	૧૧૦
૫૯	અંજન	૧૧૨
૬૦	અશ્રુવિજય	૧૧૩
૬૧	વિન્નેગી	૧૧૫
૬૨	શરણાર્થ	૧૧૬
૬૩	અંતરદષ્ટિ	૧૧૮
૬૪	જહાંગીરી	૧૨૦
૬૫	ત્યાગ	૧૨૨
૬૬	ચિંતા	૧૨૫

					પૃષ્ઠ
૬૭	અહિાનંદ	૧૨૭
૬૮	ભરતી	૧૨૮
૬૯	આનંદ	૧૨૯
૭૦	પધરામણી	૧૩૧
૭૧	સાહેબાની નાવડી	૧૩૩
૭૨	આવ રે હોડીવાળા!	૧૩૬
૭૩	અધીરાઈ	૧૩૮
૭૪	નવલા દેશ	૧૪૦

ભજનિકા

ભજનિકા

૧

ભક્તિ

રસસ્થાપના

• રાગ કાશી-તાલ લાવણી * •

પાય પડું અમી આપો રે,
જગતનાથા!

પાય પડું અમી આપો!—

તારક ચંદ્ર ઝગે આકાશે,
કોટિ પ્રભાકર જ્યોતિ પ્રકાશે :
વિશ્વે વિમળ પ્રભા વ્યાપો, વ્યાપો, વ્યાપો રે!
જગતનાથા!

પાય પડું અમી આપો!— પાય૦

૧

* “ દાસ પરે દયા લાવો રે,”—એ રાહ.

ખાળક અજ પડ્યાં અંધારે,
 જ્યોતિષકી જગ વલખાં મારે :
 આંજો અમી, એ તમ કાપો, કાપો, કાપો રે !
 જગતનાથા !

પાય પડું અમી આપો ! — પાય૦ ૨

ઘનધુમ્મટના પડદા ઘેરા,
 ઘોધ ફૂટે ક્યમ ચંદની કેરા !
 હૃદયે હૃદયે રસ થાપો, થાપો, થાપો રે !
 જગતનાથા !

પાય પડું અમી આપો ! — પાય૦ ૩

રસગાથા

• ગિરધારી રે વ્રાત કહું તે વિચારે •

આવે સંત સંત હો !

નયને ભરું હું મારા નાથને,

એના સતિયા સૌ સંતના સાથને :

હાવે તંત તંત હો !

તંતે ખંધાવું ખેડ હાથને,

જોડું ભજવા સદા જગનાથને.—આવે૦

થાય ચમક ચમક વીજ મેઘાડંબરે રે :

ગગડે ઘન, ચઢાવ્યું ચાપ શું વિશ્વંભરે રે :

ઝરે મોતી મોતી રસિક વ્યોમઅંબરે રે :

મારે પંથ પંથ હો,

અમીરસ રસાવે દિનરાતને ;

સીંચે તારા ને પુષ્પની ખિછાતને :

આવે સંત સંત હો,

નયને ભરું હું મારા નાથને,

એના સતિયા સૌ સંતના સાથને.

એની સૂર્ય ચંદ્ર આંખે તેજ કૂટતાં રે,
 એને હૃદય તેજપુષ્પ આલ લૂટતાં રે,
 એને પલક પલક અમૃતઝરણુ છૂટતાં રે :
 મનુજ ચંત ચંત હો,
 ભરી છે અમર એ રસગાથને ;
 એવા દિલભર વસાવું જગનાથને :
 આવો સંત સંત હો,
 નયને ભરું હું મારા નાથને,
 એના સતિયા સૌ સંતના સાથને.

ભજ, મન !

• રાગ કાશી—ત્રિતાલ •

ભજ, મન ! દુખભંજન ભગવાન !
 એક, અખંડ, અમર, અવિનાશી,
 પ્રભુ એ પ્રેમનિધાન :
 ભજ, મન ! દુખભંજન ભગવાન !—

આણુગણુ ગુણુ સાગર રહે ગાર્ધ,
 વનવન પવન કવન રહે વાર્ધ;
 પળપળ, ક્ષણુક્ષણુ, એમ નિરંતર
 કર એનાં ગુણુગાન !
 ભજ, મન ! દુખભંજન ભગવાન !

૧

તૃણુા કેરા તરલ તરંગે
 નાચી રહ્યું તું વિધવિધ રંગે ;
 પલકે તુજ પરપોટો ફૂટે,
 નવ રહે નામનિશાન :
 ભજ, મન ! દુખભંજન ભગવાન !

૨

આપ સુગંધ વિના ગુલ કેવું ?
 છે પ્રભુનામ વિના મન તેવું :
 ગુલ સમ પ્રભુ પ્રભુ પમર સમર તું,
 રજરજ ખન ગુલતાન,
 ભજ, મન ! દુખભંજન ભગવાન !

૩

મીન રહે પાણીમાં ખ્યાસી,
 એવી ફેગટ છોડ ઉદાસી :
 રસનાને અમીરસ દઈ એને।
 પામ અદલ રસદાન !
 ભજ, મન ! દુખભંજન ભગવાન !

૪

લગની

• રાગ કાશી-ત્રિતાલ * •

લગની ન કેમ લાગી રે,

હો પ્રભુ! તારી લગની ન કેમ લાગી રે?—

લગની ન કેમ લાગી, રાગી હો કે હો વેરાગી;
ભવે કેની ભીડ ભાગી રે?

હો પ્રભુ! તારીં

૧

સારો છે સંસાર સૂતો, સપનાંમાં રહે વગૂતો;
પ્રભુ શોધે પ્રભુ ત્યાગી રે!

હો પ્રભુ! તારીં

૨

દીકું તણે મીંચી આંખો, ઊડ્યાં તેણે ઢાળી પાંખો;
સુણ્યું તેને વાણી વાગી રે:

હો પ્રભુ! તારીં

૩

સૂતાનો સંસાર સારો : આભને તે ક્યાં છે આરો?
ઊડ્યા જેણે જોયું જાગી રે!

હો પ્રભુ! તારીં

૪

પ્રભુ જે આવાસે રહ્યો, પ્રભુ જેના શ્વાસે વહ્યો,
તે અદલ ખડભાગી રે!

હો પ્રભુ! તારીં

૫

* “મુખડાની માયા લાગી રે,” એ મીરાંબાઈના પદની રાહ.

શોધ

• રાગ ખમાય-તાલ દીપચંદી •

ચરણ તણ, પ્રભુ! ક્યાં જવું મારે?—

વનવન ઢૂંઢ્યાં, જગતજન ઢૂંઢ્યાં;
કોઈ ન ખોલે છુપાયો તું ક્યાં રે:

ચરણ તણ૦

૧

પળપળ દોડ્યો જ્યાં જોઈ તુજ છાયા,
જાઉં ધરવા ત્યાં ઊડે, કર હારે:

ચરણ તણ૦

૨

ફૂલ કરમાય, પવન જાય સરકી;
જે જે ધરું તે વિલાતું ફૂંકારે:

ચરણ તણ૦

૩

રજની ઊડે ને દિવસ જાય ડૂખી:
એ ડૂખતાં સહુ મુજને શું તારે?

ચરણ તણ૦

૪

રખડી ભમી, પ્રભુ! શરણે હું આવ્યો;
અધમ ઉધારણ તું જ ઉદ્ધારે!—

ચરણ તણ, પ્રભુ! ક્યાં જવું મારે?

૫

દોટ

• રાગ ભૈરવી — દાદરેા •

હું તો ભાગ્યે ભાગ્યે દૂર જાઉં રે,*
હરિ! તુંથી ભાગ્યે ભાગ્યે દૂર જાઉં :
દોડી દોડી થાકી હું ઠોકર ખાઉં રે,
હરિ! હું તો ભાગ્યે ભાગ્યે દૂર જાઉં. —

તગતગતાં તેજ તારાં છોડ્યાં જગછાપરે,
તાપે તાપે હું અકળાઉં :
પડતું મૂક્યું મેં આ ઝિંડા અંધારમાં,
ત્યાં ચે હું આ ગૂંગળાઉં રે!
હરિ! તુંથી ભાગ્યે ભાગ્યે દૂર જાઉં. ૧

પૃથ્વી ઉપર હું આવી પડ્યો આ,
જાણે જઈ છાનો છુપાઉં :
અણુમીંચી આંખે તારી શોધી લે મુજને,
સહજે હું તો સપડાઉં રે!
હરિ! તુંથી ભાગ્યે ભાગ્યે દૂર જાઉં. ૨

* ફ્રાન્સિસ ટોમ્સનના “The Hound of Heaven” નામના કાવ્ય પરથી સૂચિત, આ તેમ જ પાછળનું “કેડો” નામનું કાવ્ય. પરમાત્માને પ્રેમ આત્માને કદી છોડતો નથી, એ મૂળ ભાવની જ છાયા આ બન્ને કૃતિઓમાં લીધેલી છે. બાકીની કલ્પના તે રચના નવીન છે.

રાતે હું દોડ્યો ને દિને હું દોડ્યો,
 દોડી દોડી ગભરાઉં ;
 આંખે મોટાં મોટાં આંસુઓ ટાંગી
 પૂઠે હું જઈ સંતાઉં રે !
 હરિ ! તુંથી ભાગ્યો ભાગ્યો દૂર જાઉં. ૩

કરી રમકડાંની સૃષ્ટિ હું મારી,
 તેનાં સ્વપ્નાંમાં સમાઉં ;
 આવી તું દ્વાર ખોલે, કૂંકે ત્યાં વાયરો—
 પડતી એ સૃષ્ટિમાં દબાઉં રે !
 હરિ ! તુંથી ભાગ્યો ભાગ્યો દૂર જાઉં. ૪

ઓ રે બચાવો મને, કુદરતનાં બાલુડાં !
 આને તે કેમ હું ચુકાઉં ?—
 કોઈ બચાવે છુપાવે મને નહીં,
 આખર લાચાર હું થાઉં રે !
 હરિ ! તુંથી ભાગ્યો ભાગ્યો દૂર જાઉં. ૫

હસતો હરિ તું મારો ઊભો શું સામે ?
 કાટોતૂટો હું લજવાઉં ;
 જીવન આ મારું જરી દેની તું ઓઢવા,
 ટાઢે હું આ થથરાઉં રે :
 હરિ ! તુંથી ભાગ્યો ભાગ્યો દૂર જાઉં. ૬

“ જીવન શું ઢાંકે, મારી દયા લે ઓઠવા!

પૂઠે પૂઠે હું તેથી ધાઉં! ” —

ઓ રે હરિ! એ મેં જાણ્યું ન પડેલે,

અંતે હવે પસ્તાઉં રે :

હરિ! તુંથી ભાગ્યે ભાગ્યે ક્યાં જાઉં ? ૭

તગતગતાં તેજ તારાં છોડ્યાં મેં ત્યારથી

ટાઠે ને થાકે વિલાઉં :

લે લે, હરિ! આ તારી દયાની હૂંફમાં!

દોડી દોડી હું ક્યાં જાઉં રે ?

હરિ! તુંથી ભાગ્યે ભાગ્યે ક્યાં જાઉં ? ૮

બાળપ્રાર્થના

• રાગ કાલિંગદો—તાલ દ્વીચ* •

હો પ્રભુ ! આંખને, મુજને સદાય પાસ રાખને :
હુને મારા ઉતારા, ન ન્યારા થને !—પ્રભુ !

હશે આ સૂર્ય ચંદ્ર તારકો તારા સદાના,
હશે ઉર ઘોરતા તુજ બ્રહ્મકિનારા સદાના ;
હશે ખીલતા અમર વસંતના ક્યારા સદાના,
હશે ત્યાં સ્વર્ગના આનંદઓવારા સદાના—
અરે આ બાળ વિણુ સૌ લાગશે ખારા સદાના !

દગ નાખને, દયા દાખને, જરી ભાખને !—
હો પ્રભુ ! આંખને, મુજને સદાય પાસ રાખને !

* “જો પીયા આયે ના, મોસે સહા દુખ જાયે ના,” એ “ભૂલ ભૂલધયાં” નાટકમાંના ગાયનની રાહ.

હારી જાઉં રે

• રાગ દેશ-તાલ ચતુશ્રજ્ઞતિ એકતાલ-કહારવો* •

હારી જાઉં રે હરિ! ગુણ તુજ ગાતાં પાર ના રે,
પામું પાર ના રે:
હારી જાઉં રે.—

વિશ્વતણું સહુ વૃક્ષ વસાવું,
પાને પાને કવિત લખાવું;
ગાઉં, ધૂન લગાવું, આવે સાર ના રે:
પામું પાર ના રે. ૧

શૂન્ય વિષેથી વિશ્વ ઉઠાડયું,
તિમિર વિષેથી તેજ ઉગાડયું,
વાટે પાડયું શબ્દ કૂંડી ઓંકારના રે:
પામું પાર ના રે. ૨

ક્યાં ગિંચા તુજ સ્વર્ગમિનારા,
ક્યાં નીચા મુજ દેહકિનારા?
ક્યાં તુજ તારા, ને મુજ દીપ દિદારના રે?
પામું પાર ના રે. ૩

* “વારી જાઉં રે સાંવરિયાં તોયે વારના રે,”—એ રાહ.

કેમ ગણું સાગરની રેતી ?
 કેમ ગણું નલધાર હલેતી ?
 નેતિ નેતિ જ બોલ જડે ઉચ્ચારના રે !
 પામું પાર ના રે. ૪

ખંડ ખંડ ખૂલે મુજ સામે,
 લાખ જીભો પણ લાખ કલામે
 રટવા પામે રંગ ન તુજ દરખારના રે !
 પામું પાર ના રે. ૫

તુંહિ તુંહિ કરતો રહે તંખૂરો,
 ગુણ ગણતો હારું હરિશૂરો :
 તૂંચ્યા સૂરો તોય અહલ આધારના રે !
 પામું પાર ના રે. ૬

ઓથ

• રાગ કાલિંગડો-ત્રિતાલ •

રાખ શરણુ તારે, પ્રભુ! રાખ શરણુ તારે!—

જગત જાણ્યું, જોગવ્યું, ભૂંડું ભણું સૌ ભોગવ્યું;
આખરે તો એક તું જ છે મારે:

રાખ શરણુ તારે, પ્રભુ! ૦ ૧

જગતને કીધું સગું, જનમભર મને ઠગું;
તું વિના હું પામું સ્નેહ ક્યાં રે?

રાખ શરણુ તારે, પ્રભુ! ૦ ૨

ઓથ લઉં શું વ્યોમની, તારકો ને સોમની?
સૂર્યની પ્રભા ન લાખ હજારે:

રાખ શરણુ તારે, પ્રભુ! ૦ ૩

ચરણુ તુજ ધર્યાં હવે, જીવન ભર રસે નવે:
કવન કેડવરણુ અદલ હારે:

રાખ શરણુ તારે, પ્રભુ! ૦ ૪

પાંખડી

• રાગ ધનાશ્રી-લાવણી •

મારો કર ધરની !

ડગમગ પગ મુજ ડાલે, હુરિવર ! બળ અંતર ભરની !

મારો કર ધરની !—

થયા પ્રકાશ પ્રગટ તુજ ત્યારે

રહ્યું હૃદય મુજ સૂતું ;

ભયે ભટકતો અંધારે હું—

થયું થવાતું હૂતું :

મારો કર ધરની !

૧

કાળ વીત્યો ને બિઘડી આંખો,

ગઈ સપનાંની માયા ;

સૂકાં સરવર દેખી તીર પર

હંસ પછાડે કાયા :

મારો કર ધરની !

૨

ઝળતા સૂરજ લાગે આંખા,

જોઈ જોઈ આંખો ચોળું ;

ચંદ્રે અગન ઝરે, ને તારા

લાગે ભૂતડાં-ટોળું :

મારો કર ધરની !

૩

પાછળ ઊંચી આડ કરાડો,
 આગળ ઊંડી ખીણો ;
 હરિવર ! મારો કર ધર, હું તે।
 ભુગભુગનો બળાહીણો :

મારો કર ધરની !

૪

એકલડો થળથળ હું અથડું,
 પળપળ અદલ દુભાતી ;
 પકડું તારી પાંખડી, હરિ ! ત્યાં
 ગજગજ ફૂલે છાતી !

મારો કર ધરની !

ડગમગ પગ મુજ ડાલે, હરિવર !

બળ અંતર ભરની !

૫

શિખર

• રાગ માહ-તાલ લાવણી અથવા હીંચ* •

પ્રભુ, તારે શિખરે હું કેમ કરી આવું રે,
હું આ ખીણે પડ્યો અથડાઉં :
પંથ તારો તે ક્યાંથી પડાવું રે,
હું તો ખૂણે ખૂણે અટવાઉં.—

જ્યાં જ્યાં હું જાઉં, જ્યાં જ્યાં ઝુકાવું,
ત્યાં ત્યાં હું ઠોકર ખાઉં :
કાળા અંધારમાં કાંઈ સૂઝે નહીં,
પૂછી પૂછી પછડાઉં રે—
હું આ ખીણે પડ્યો અથડાઉં. ૧

કાઠવ ને કાંટા પાયે ભરાતા,
કાઠી કાઠી થાકી જાઉં :
હાથ લંબાવું તોય કેઈ ન ધારે,
નીચે પડી પટકાઉં રે—
હું આ ખીણે પડ્યો અથડાઉં. ૨

* “મન માયાના કરનારા રે,”—એ રાહના લયમાં.

પિતા ! હો દાતા ! દુઃખીના ત્રાતા !
 હીણો અધીર અકળાઉં,
 ખોટી આ આંખનાં પડળ ઉઘાડો,
 જોતાં હું પંથ તુજ ધાઉં રે—
 હું આ ખીણે પડ્યો અથડાઉં. ૩

બિઘડે જ્યાં જ્યોતિ, આંખો રહે રોતી,
 તારી કૃપાએ હુલાઉં :
 ક્યાંની તે ખીણ ને ક્યાંનાં અંધારાં ?
 અહલ સવારાં ગાઉં રે—
 પ્રભુ ! તારે શિખર ક્યારે આવું ? ૪

લૂંટારા

• ગરબી-રાગ આસાવરી •

મને લૂંટી ચાલ્યા લૂંટારા રે,
શું જોઈ રહ્યા, નાથ મારા રે! —

મારા દિલની દોલત લૂંટી રે,
લીધાં ચિત્તનાં ચિંતવન ચૂંટી રે,
મારી નવલખ આશા ગૂંટી રે,
મારા સુખના આવ્યા આરા રે,
આવો, વહાર કરો નાથ મારા રે! — મને લૂંટીં ૧

મને તનતન તણખા બિઠે રે,
મારા શિરમાં શણકા ફૂટે રે,
મારી પળપળ નાડી તૂટે રે;
મારે અંગ ધખે અંગારા રે,
હજી જોઈ શું રહો નાથ મારા રે! — મને લૂંટીં ૨

મને દિનભર સૂરજ તાવે રે,
મને શંગે ચંદ્ર ડરાવે રે,
મને અણે નભ ગૂંઘાવે રે,
તીણા ભાલા ભોંકે તારા રે:
ઝટ ધાળો હો નાથ મારા રે! — મને લૂંટીં ૩

મારે હૃદયે દુશ્મન પેઠા રે,
 પાડું પાડું પણ થાય બેઠા રે,
 થાકી પડતા કર મુજ હેઠા રે :
 મારા ડગતા પ્રાણુમિનારા રે,
 આવો, સાહોની નાથ મારા રે! — મને લૂંટી૦ ૪

ખમું હરદમ એવી હલાકી રે ;
 રહું એક અલખધન બાકી રે,
 રાખ્યું મેં મુજ પ્રાણે ઢાંકી રે :
 રાખો આટલું રાખણુહારા રે,
 હવે ધાળો હો નાથ મારા રે! —

આ શું જોઈ રહ્યા, નાથ મારા રે ?
 મને લૂંટી ચાલ્યા લૂંટારા રે!

મરણવો

• રાગ સિહા-કાનડો-દીપચંદી •

હો પ્રભુ! લે તું દાદ અમારી,
આ ભવસાગરે કર ચારી!—હો પ્રભુ! ૦

ભવસાગર આ અનહુદ ઘોરે,
શોરે હઠે ડરતું દિલ હારી:

હો પ્રભુ! ૦ ૧

પહાડ સમાં જ્યાં ઊછળે મોજાં,
એકલ પ્રાણ શું રહે કર મારી?

હો પ્રભુ! ૦ ૨

ચોગમ મસ્ત પવન જ્યાં ફૂંકે,
આકૃત આવી પડે અણુધારી :

હો પ્રભુ! ૦ ૩

ધૂળે ધરા, નભ ડગમગ ડોલે,
પળપળ અપળા કરે અમકારી :

હો પ્રભુ! ૦ ૪

હદ બેહદ પ્રભુ! જળ તુજ ધૂમે ;
કો મરણવો પડ્યો તરે તારી ;

હો પ્રભુ! ૦ ૫

તુજ સાગર આ અદ્ધરસભરિયો :
એક પ્રભુનામ અદલ લે ઉગારી !

હો પ્રભુ! ૦ ૬

આધાર

• રાગ જિહ્વા-ઝીઝોટી-ત્રિતાલ * •

પ્રભુશરણુ વિણુ કેણુ ઉગારે ?
હૈયું પળપળ હારે રે. —

ઘોર પવનમાં રજની ઘોરે,
અપળા ખૂબ અમકારે રે ;
ગગને કડકડ થાય કડાકા :
હૈયું ધબકા મારે રે.

પ્રભુશરણુ વિણુ૦

૧

પર્વત જેવાં ઊછળે મોજાં,
નાવ ગળે ચોધારે રે ;
દોરે સુકાની લાખ કળે પણુ
ડૂબે નાવ કિનારે રે.

પ્રભુશરણુ વિણુ૦

૨

* “પિયાકે ચિત્ર બિન પ્રીતમ ધ્યારે” — એ રાહ.

મહાસાગરનો મરજીવો પણ
 ડરતો ળંદર બારે રે;
 નાવિક વિણ કેા માર્ગ બતાવે ?
 બડકાં ઠારે ઠારે રે.

પ્રભુશરણ વિણું ૩

હો પ્રભુ ! તું જ સુકાન અમારું,
 નાવિક તું જ અમારે રે :
 ભવજળમાં અમ નાવ અદલ આ
 પ્રભુ તારે આધારે રે !

પ્રભુ શરણ વિણુ કેાણુ ઉગારે ?
 હૈયું પળપળ હારે રે.

૪

આરો

• રાગ પીલુ—તાલ દીપચંદી * •

માફ કરો, પ્રભુ! હું ગુણહીણો :
ઊભો રહું અહીં ક્યમ મદભીનો?—

ગુણમાં તો ગુણ તારાં ગાન કર્યાના,
જીવન આ તુજ પાદ ધર્યાના. — માફ કરો ૧

માનવના ગુણ માનવ મૂલે,
લાખ ગુણો તુજ પાસ શું ફૂલે? — માફ કરો ૨

નહીં અમ પ્રાણ કે નહીં અમ મટ્ટી :
ધગધગતી અમ પાપની ભટ્ટી. — માફ કરો ૩

આજ ઊગી સહુ કાલ વિલાતું,
એક જ આ તુજ તેજે સમાતું. — માફ કરો ૪

માફ કરો ઝકવાદ અમારો ;
અદલ પ્રભુ! તું જ છે અમ આરો! — માફ કરો ૫

* “ઈસ તન ધનકી કૌન ખરાઈ” — એ રાહ.

દુશ્વરેચ્છા

• રાગ બિહાગ-ત્રિતાલ •

નાથ ! તું રાખે તેમ રહું :
 ભક્તિ સતત કરવા તુજ પળપળ
 દુઃખ અનંત સહું :
 નાથ ! તું રાખે તેમ રહું. —

કદી કર પામે મધુર કુસુમ કે
 કદી કર અનલ ગ્રહું :
 માનવતું નહીં થાય અહું કંઈ ;
 તારું જ આહું અહું :
 નાથ ! તું રાખે તેમ રહું. ૧

ઘટઘટની તું જાણે કથની,
 હું શું વિશેષ કહું ?
 તું કરનારો વિશ્વ સભરનો,
 નહીં પામર જન હું :
 નાથ ! તું રાખે તેમ રહું. ૨

રજની દિનતું ચકે કરે ત્યમ
 સુખદુખ એક લહું ;
 તુજ ભવસાગરમાં હું ગાગર
 તરતી ડૂબતી વહું :
 નાથ ! તું રાખે તેમ રહું.

૩

તારી કૃપાનાં આંસુ ધુએ ત્યાં
 હું ભરજન્મ દહું ;
 એક જ તુજ ચુંબનને માટે
 અદલ ધણું નિત હું !
 નાથ ! તું રાખે તેમ રહું.

૪

કરુણા

• રાગ કાશી-તાલ ત્રિતાલ * •

મને પળપળ તેં રોવરાવ્યો રે હો નાથ, ક્ષમા !

છલછલ નયને નવરાવ્યો રે હો નાથ, ક્ષમા !

—મને પળ૦

દિશદિશ ઘેરી આવે, બધું નલ ભરી લાવે,

તારી વીજ ચમકાવે ઝળહળતી ;

ધનધન ગગડાવે, તનતન તણખાવે,

તારી સ્મૃતિ સણકાવે દિલ જળતી :

આ શી તારી સરસર ધારે મુજ ઉરદારે

આવ્યો રે હો નાથ, ક્ષમા !

મને પળપળ તેં રોવરાવ્યો રે હો નાથ, ક્ષમા !

૧

તારાં તીર તીર છૂટે, મારો ગઠ બધે તૂટે,

તારી રેલ રેલ ફૂટે બળબળતી ;

મારું બળ બધું ખૂટે, મારી આશ રોળી લૂટે,

મારી શ્રદ્ધા પડે ઊઠે ટળવળતી :

આ શી તારી નરી અમીકરુણા, ભરી ભરી ઝરણાં,

લાવ્યો રે હો નાથ, ક્ષમા !

મને પળપળ તેં રોવરાવ્યો રે હો નાથ, ક્ષમા !

૨

* “મને ભોળીને ભરમાવી રે મા, કેમ કરું” —એ “એક જ ભૂલ” નાટકમાંના ગાયનની રાહ.

માપ

• રાગ ભૈરવી-તાલ ત્રિતાલ અને દીપચંદી •

હિલનાં દહાડિયાં દાઝિયે, નાથજી !

હિલનાં દહાડિયાં દાઝિયે :

પળમાં રિઝાવિયાં રાચિયે, નાથજી !

પળમાં રિઝાવિયાં રાચિયે !—

તુજ પાકને અહીં પાકવા તું તાપતો કહિયે,

અમીધારથી એ તાપને ફરી કાપતો કહિયે ;

ભૂકંપ જેવો ક્રોધ પણ તુજ વ્યાપતો કહિયે,

ના જાણિયે તું કેમ લેતો આપતો કહિયે :

હો નાથ ! તું અમ માપથી ના માપતો કહિયે !

હિલનાં દહાડિયાં દાઝિયે, નાથજી !

હિલનાં દહાડિયાં દાઝિયે :

પળમાં રિઝાવિયાં રાચિયે, નાથજી !

પળમાં રિઝાવિયાં રાચિયે !

એકતા

• રાગ જોગિયા-ત્રિતાલ •

અકળ તુજ ગતિ રે,
 પ્રભુ! સમજું હું નહીં રતિ રે ;
 પરમ જગપતિ રે,
 પ્રભુ! ચાલે નહીં મુજ મતિ રે.—

છે તું બળિયો, છે તું મોટો,
 છે તું જગનો બાપ :
 હું બસ જાણું ચાહી તુજને,
 વ્યર્થ અવર સંતાપ :
 અકળ તુજ ગતિ રે. ૧

જ્ઞાની શાસ્ત્રી શોધવા તુજને,
 કાપી કાપી જગ જોય :
 હો પ્રભુ! તું તો સભર ભરાયો,
 મારો જ છે તું તોય :
 અકળ તુજ ગતિ રે. ૨

કૂલ સમું છે જીવન મારું,
 કૂલ સમો હું ચાહું :
 પળપળ શ્વાસે પ્રેમ ભરી તુજ,
 કૂટી ખીલી કરમાઉં :
 અકળ તુજ ગતિ રે. ૩

શક્તિ ન માણે મર્મ હૃદયના,
 જ્ઞાન ન જાણે પ્રેમ ;
 ધગધગતા રણુમાં ઊગે તે
 અમૃત જાણે શું એમ ?
 અકળ તુજ ગતિ રે. ૪

નિર્ગુણ સગુણ કે દૃશ્ય અદૃશ્ય તું,
 મારે શી પંચાત ?
 હું છું તારો ને તું મુજ પ્યારો,
 એજ મરમની વાત !
 અકળ તુજ ગતિ રે. ૫

બંધન

• રાગ જોગિયા—તાલ દાદરો •

તું ક્યાં નાસી જશે, મારા રસિયા ?
હવે તને છોડું નહીં પળવાર ;
મારે હૈડે તને બાંધ્યો, રસિયા !
હવે તારી પરવા નથી તલભાર !—

બાલે મેં બાંધ્યો, કાલે મેં બાંધ્યો,
બાંધ્યો છૂટે નહીં કાલ :
કોટિ કોટિ કંઈ કિરણે મેં બાંધ્યો ;
સરકી ગયો તું તોય :

એક દોરી લાધી મને, રસિયા !
હવે તું ન છોડી શકે નિરધાર ;
તું ક્યાં નાસી જશે, મારા રસિયા ?
હવે તને છોડું નહીં પળવાર.

અનહદ છે આકાશ આ તારું,
 અનહદ તારું જોર :
 તું બળિયાનો બળિયો ભલે, પણ
 બાંધ્યો તને મુજ દોર :
 મારો પ્રેમ પ્રચંડ છે, રસિયા !
 તને લાગે કાચા સૂતરનો તાર :
 તું ક્યાં નાસી જશે, મારા રસિયા ?
 હવે તને છોડું નહીં પણવાર.

૨

સર્વ બ્રહ્માંડ ઉરે તુજ બાંધ્યાં,
 મેં બાંધ્યો તને ઉરપાથ :
 એ રે હૈડાના છે બંધ અનેરા,
 ન તારે કંઈ છૂટ્યાની આશ :
 હવે રસબસ થઈ જા, હો રસિયા !
 તું ને હું તો એક જ ભીતર બહાર :
 તું ક્યાં નાસી જશે, મારા રસિયા ?
 હવે તને છોડું નહીં પણવાર.

૩

વિનંતિ

• રાગ પીલુ-જિલ્લા-તાલ ત્રિતાલ પંજમી * •

વિનવું રે, મને છોડી ન દે, મારા નાથ !
જોડી રાખ સદા ઉર સાથ ;—વિનવું રે.

ભવભવમાં હું ન પામ્યો કદી તે
દીધું તેં આ ભવ માત્ર :
અમૃતબિંદુ ચખાડી મને તું
ઢાળી શું દે મુજ પાત્ર ?

વિનવું રે. ૧

આજે હું આવ્યો આંગણે તારે ;
ખીજાં કશાં ધરખાર ?
ચાંપી મને તુજ હૃદયની સાથે,
કહે ના હવે કે સિધાર !

વિનવું રે. ૨

* “બતા દે સખી ! કોન ગલી ગયો શ્યામ,” એ રાહ.

હું નથી મંદિરે દર્શને આવ્યો,
 કે હું આ લેઉં વિદાય ;
 આવ્યો હું ક્યાં ક્યાંથી સરિતના જેવો
 સમાવા સાગરમાંય :

વિનવું રે!

૩

કર તુજ તેજનું કિરણ અતૂટ તું,
 કર તુજ પુષ્પસુવાસ ;
 કર તુજ ગાનનો સૂર મને તું,
 કર તુજ શબ્દનો શ્વાસ !

વિનવું રે!

૪

સૌનો છોડ્યો હું છટકીને છૂટું,
 તારો છોડ્યો ક્યાં જાઉં ?
 લે, લે, હો નાથ ! હું સિંધુનું મોજું
 સિંધુમાં જ ઊછળી સમાઉં !

વિનવું રે!

૫

દીપ

• રાગ ભૈરવી-તાલ ત્રિતાલ* •

દીપ દિલે સળગાવો, હો દેવા!
દીપ દિલે સળગાવો!—

અંધારા આકાશઉરે આ
કેટિક દીપ ઝગાવો ;
અંતર મુજ અંધાર રહ્યો ત્યાં
એક કિરણ ઉતરાવો !
હો દેવા ! દીપ દિલે સળગાવો ! ૧

છાયાં પડેપડ વાદળ ઘાડાં,
ભમતો હું ખાઉં ભુલાવો ;
એક પલકમાં ખલક અખૂકશે,
જો તમ જ્યોતિ જગાવો : .
હો દેવા ! દીપ દિલે સળગાવો ! ૨

* “ મંગલ મંદિર ખોલો, દયામય, ”—એ રાહ.

આત્મહીરો મુજ રહે અંખવાયો,
 આંખ ઉરે ઉઘડાવો!
 અંધતાણું આ પડળ ઉપાડો,
 નાથ ! હીરો અળકાવો!
 હો દેવા ! દીપ દિલે સળગાવો !

૩

વાટ વણી ને તેલ પૂર્યું આ :
 જ્યેત અખંડ જળાવો !
 અણુહોલાતો એ દીપ સદાનો
 અદલ તમારો બનાવો !
 હો દેવા ! દીપ દિલે સળગાવો !

૪

चिनगारी

• राग जोगिया-त्रिताल •

अरथु तुज पडुं रे,
 हरि! धार हुवे मुज कर रे!
 शरथु तुज वडुं रे,
 हरि! पार उतार समर रे! —

निशदिन दिव्य प्रकाश प्रज्जता
 पलके तुज जगपाट :
 अेक ज तुज चिनगारी माटे
 जेध सदा मे' वाट :
 अरथु तुज पडुं रे! १

सूरजे शोधी, सोमे शोधी,
 शोधी तारक दीप :
 जअत शोधी, स्वप्ने शोधी —
 हुती सहाय समीप :
 अरथु तुज पडुं रे २

ગગનગુહા ને ઉરઉર ચમકે

કેટિકિરણ ખઘોત :

તુજ સંદેશ અલખ જગ ભરતી

રજરજમાં તે જ્યોત :

ચરણ તુજ પડું રે !

૩

જોતાં જોતાં આંખ પડી ને

ઢંકાયાં ઉરનેન :

વીજળી પડી ને થયો કડાકો,

અજખ અલખની ઘેન !

ચરણ તુજ પડું રે !

૪

જ્યોત

• રાગ માહ-તાલ ગઝલ-પસ્તો •

ઝીણી ઝીણી બળે ને ફરફરે
એક પ્રેમળ કેમળ જ્યોત :
ધીમી ધીમી ધૂળે ને થરથરે
મારી પ્રેમળ કેમળ જ્યોત.—

કોટિ કોટિ કરું રક્ષા હું એની,
રાખું છુપાવી છેક ;
ભરી ભરી હશે દુનિયા ભલે, મારું
રંકતું ધન આ એક રે ;
મારી પ્રેમળ કેમળ જ્યોત. ૧

આવે વંદોળિયા વાયરા ત્યાં
ઝૂમી પડે એક પાસ ;
દોડી ધરું મારો હાથ ત્યાં આડો ને
થાય અખંડ પ્રકાશ રે ;
મારી પ્રેમળ કેમળ જ્યોત. ૨

ઝીણી ઝીણી થતી થાય ઝીણેરી ને
 જ્ઞેતાં જણાય ન પંડ ;
 ઝૂમી પહું તેની પાસે હું, ત્યાં તે
 ભડકે બળે તે અખંડ રે !

મારી પ્રેમળ કેમળ જ્યોત. ૩

કેમ જીવું મારી જ્યોત વિના હું ?
 કેમ હું રક્ષું સદાય ?

કેમ રાખું મારા હાથ પવિત્ર હું—
 એ જ એ જ્યોતની છાંય રે ;

મારી પ્રેમળ કેમળ જ્યોત. ૪

ઝીણી હશે ઘણી જ્યોત એ મારી,
 પણ કદી બનશે વિરાટ :

નાથ ! અખંડ જળાવજ્ઞે, મને
 એ જ બતાવશે વાટ રે !

મારી પ્રેમળ કેમળ જ્યોત. ૫

ખોલો દ્વાર

• પીલુ-ત્રિતાલ * •

મંદિરિયાં નવ વાસો રે, ખોલો દ્વાર !
અંતરિયાં નવ ત્રાસો રે, ખોલો દ્વાર !—

સાત સમુદ્ર ને નવખંડ ધૂમ્યો ;
તોય હું આતમખ્યાસો રે, ખોલો દ્વાર !
અરે ધગતા સહુ બાહ્ય વિલાસો રે, ખોલો દ્વાર !—મંદિરિયાં ૦ ૧

અનહદ નલ પણુ છાંચ ન રજ દે :
પળપળ નાખું નિસાસો રે ! ખોલો દ્વાર !
અરે ઠગતો એ જગત-તમાસો રે, ખોલો દ્વાર !—મંદિરિયાં ૦ ૨

અધમ-ઉદ્ધારણુ, દુઃખીના તારણુ !
દિલનો ક્યાં અંત્ય દિલાસો રે ? ખોલો દ્વાર !
હવે અહીં જ મુજ અંતરવાસો રે, ખોલો દ્વાર !—મંદિરિયાં ૦ ૩

* “સાંવરીઆ મન ભાયો રે ખાંકો ચાર,”—એ રાહ.

२

ज्ञान

દર્શન

• ઘોળ •

જાગી જાગી ઉરમાં જુગજુગ કેરી જ્યોત જો!
 જેના નયનનયનમાં ઝખકે દીપ અનંત ;
 જેને અંગોઅંગ પુવારા અમીના કૂટતા,
 એનાં દર્શન કરવા આવો જોગી સંત !
 જાગી જાગી ઉરમાં જુગજુગ કેરી જ્યોત જો. ૧

પીધા સાગર જેણે દુખડાં કેરા દોહ્યાલા,
 લીધા જશ-અપજશના શિર પર ભવના ભાર ;
 ધાં દુનિયાને મધમધતાં દિલનાં કૂલડાં :
 આવો, આજે એની ચઠો અલખદરખાર !
 જાગી જાગી ઉરમાં જુગજુગ કેરી જ્યોત જો. ૨

પળપળ ઘોતી જગનાં પાપ જીવનની જાહનવી,
 પળપળ છૂટે હૈયાથી અમૃતની સેર ;
 જાગી જઈ સંકોરે ઝૂંટતા દિલના દીવડા,
 આવો, આજે એને આંગણુ આનંદભેર !
 જાગી જાગી ઉરમાં જુગજુગ કેરી જ્યોત જો. ૩

કાટે કાળાં આભ અને અજવાળાં ઊઘડે,
 યોગમ ધસતાં આવે ચેતનનાં રસપૂર ;
 જાગી ખીલે ત્યાં જીવનની સોળે પાંખડી :
 આવો, આવો, એવાં ભરિયે નયને નૂર !
 જાગી જાગી ઉરમાં જુગજુગ કેરી જ્યોત જો. ૪

ઊતરી પડશે પડદા રજની જેવા મોહના,
 જડશે આત્માને અરુણાં મોંઘાં કલ્યાણ ;
 પળમાં પડશે પગલાં પ્રાણે તેજોદેવનાં :
 આવો, લઈએ જીવનભરતી એ રસલહાણ !
 જાગી જાગી ઉરમાં જુગજુગ કેરી જ્યોત જો :
 માગી માગી લેજો જુગજુગ કેરી એથ જો ! ૫

પ્રભુના ધખકારા

• ભીંજે મારી સુદહલી •

ફરો, ફરો રે પાછાં, હો મારાં બાળ !

પ્રભુ તે શું કહશે રે ?

તોડી ચાલ્યાં ક્યાં આ પુણ્ય કેરી પાળ ?

પ્રભુ તે શું કહશે રે ?—

જુગજુગજૂનું ઝીલે મૂલતું જગત આ ;

જુગજુગ ખીલે એની વાડી રે ;

જુગજુગજૂનાં એનાં પુણ્યો પાંગરતાં :

જશે શું પલકે એ સૌ પાડી ?

હો ! પ્રભુ તે શું કહશે રે ?

૧

રૂપલા સાગરમાં સોનલા કેા ખેટશા

શોભે સંસાર મનુકલના રે :

આંધી ચઢાવી, એની દિશદિશ ડુબાવી,

જશે શું કરી એને ધૂળના ?

હો ! પ્રભુ તે શું કહશે રે ?

૨

ખીલી વસંત મોંઘી અનંત આનંદશી,

ખીલ્યાં છે ફૂલ ઊગી ઢગલે રે ;

દેવોના શ્વાસ જેવા પમરે પરાગ ત્યાં

જશે શું વેડી ડગલે ડગલે ?

હો ! પ્રભુ તે શું કહશે રે ?

૩

પ્રભુએ કહ્યું છે : મારું વસુધા કુટુંબ આ,
 હું જ હું સૈની સ્નેહગ્રંથિ રે ; -
 ધર્મને નામે આજે ગ્રંથિ એ તોડી
 થશે શું ધર્મી દ્વેષપંથી ?
 હો પ્રભુ તે શું કહશે રે ? ૪

ગંગા યમુના જેવાં સ્નેહ ને સત્યનાં
 ભિતરે છે પુણ્યજળ જગમાં રે :
 કહાણી એ તીર્થ મોંઘાં પ્રભુના નિવાસનાં
 પડશે શું કર્મના ઢગમાં ?
 હો ! પ્રભુ તે શું કહશે રે ? ૫

દિનભર જોતી બધું લાગુની આંખડી,
 જોતા જો રાતભર તારા રે :
 પળપળ આવી અદલ આત્મા જગાડતા
 હૈયે શું નથી ધબકારા,
 કે પ્રભુ તે શું કહશે રે ? ૬

અજ્ઞાન

• રાગ ભૈરવી-તાલ દાદરો •

હું શું બોલું હવે, કિસ્તાર ?
નાવે કાળ ફરી નિરધાર.—

આવી તેણે મુજ પાસ કંઈ માગ્યું,
લાગ્યું ખરું નહીં લેશ ;
પોતાં આકાશનાં સ્વપ્ને પડી હું
જેતો ત્યાં માયાના વેશ :
મેં ન કીધો કશો ઉચ્ચાર,
તેને દેખાડ્યું મેં મુજ દ્વાર.

હું શું બોલું હવે, કિસ્તાર ?

૧

આવ્યો સવારે ને આવ્યો તે સાંજે,
આવ્યો અપ્પેરે ને રાત ;
હું તો તુમાખીમાં રહેતો મુસ્તાક ત્યાં—
એ તે શી રોજ પંચાત ?—
મેં ન કીધી કશી દરકાર,
સુણાવ્યા બોલ તેને બેચાર.

હું શું બોલું હવે, કિસ્તાર ?

૨

બળતાં આંસુડાંમાં આવ્યો તે પાછો,
દુઃખે ને શોકે ડૂબેલ ;
હું મુજ લક્ષ્મીશું રમતો ત્યાં રંગે,
આ તો નક્કરના ફેલ :

અંતે કીધે મેં કેધે પુકાર,
 ત્યાંથી કાઢી મૂક્યો તેને બહાર!
 હું શું બોલું હવે, કિસ્તાર?

૩

ચાલ્યો ગયો તે : ખૂણે પડેલી
 તુંબી જડી તેની ત્યાંહિં :
 હાય રે! પ્રભુ એ તો આવ્યા'તા આંગણે !
 મેં ન જાણ્યું કૃત કાંઈ!
 મારો છૂટી પડ્યો અવતાર :
 નાવે નાથ હવે મુજ બાર ?

હું શું બોલું હવે, કિસ્તાર ?
 નાવે કાળ ફરી નિરધાર ?

૪

वियोगकथा

• राग पीलु-जिह्वा-त्रिताल-पंजमी* •

कथा ओ प्रभु ! कोणु कथी गयो आम ?—

अक्षर भूट्या, शब्द वछूट्या,
भूट्या विचार तमाम—

कथा ओ० १

तंतनो अंत के संत न पाभ्या,
पीर पेगंवर नाम—

कथा ओ० २

नवलप तारा लभी लभी हार्या,
अकथ रद्या ओ कलाम—

कथा ओ० ३

पडपड जोले धरणी लूगोणे,
जोले न जोल विराम—

कथा ओ० ४

अंड ने पिंडना अंड थया क्यां,
क्यां धूण ने स्वरधाम ?—

कथा ओ० ५

ओक अकथ्य तुं, ओक न सत्य तुं :
मौन अहल अलिराम !—

कथा ओ० ६

* अता हे सभी ! कौन गली गयो श्याम,—ओ राड.

કેડો

• રાગ ભૈરવી-તાલ દાદરો •

મારો કેડો ધરે કિરતાર રે!
જોની, મારો કેડો ધરે કિરતાર!
મને છોડે નહીં પળવાર રે,
જોની, મારો કેડો ધરે કિરતાર!—

ભર્યાં પ્રભાભર ભુવન તે એનાં
છોડ્યાં મેં દૂર પેલી પાર;
તારા, વાહણ ને વીજળીથી સરતો
ક્રીધેા મેં ધરાસંચાર રે:
જોની, મારો કેડો ધરે કિરતાર! ૧

ભૂમિ ઉપર ભય પામું હું ભારી,
એ છે પ્રપંચી અપાર:
જ્યાં જ્યાં હું જાઉં ને જે જે કરું તેમાં
આવે એનો જ પડકાર રે:
જોની, મારો કેડો ધરે કિરતાર! ૨

માતાની ગોહમાં છુપાઉં ત્યાં ઉરથી
આવે એના ધળકાર:
રમતો પડું તો ત્યાં અણુદીઠો હાથ એનો
નીચે મૂકે નિરધાર રે:
જોની, મારો કેડો ધરે કિરતાર! ૩

ઝૂઝતી જીવાનીમાં હૈયું ઝુકાવું,
 ધૂમું વસંતને ખહાર;
 જે જે ધરું તે વિલાય મારા હાથમાં,
 કૂંકે એ સૌમાં કૂંકાર રે,
 જોની, મારો કેડો ધરે કિરતાર! ૪

રાખ મને, રાખ મને, રોજ એવું વિનવે;
 રાખું હું કેમ એને, યાર?
 એને રાખું તો ના ખીજું રખાય કઈ,
 ડરતો રહું દિલ મોઝાર રે:
 જોની, મારો કેડો ધરે કિરતાર! ૫

ક્યાં છે વસંત, ને ક્યાં છે સૌ સાહેબી?
 ક્યાં છે છોરુ ને સંસાર?
 જ્યાં જ્યાં વળું ત્યાં દોડે સામે અંધાર, ને
 ભયના આવે ભણકાર રે:
 જોની, મારો કેડો ધરે કિરતાર! ૬

સરતાં મુજ પાય પડું કાળકેરા વહેણમાં,
 પડતાં હું મારું પોકાર:
 એ તો હતો મારી પૂઠે જ, ત્યાંથી
 આવીને દે આધાર રે:
 જોની, મારો કેડો ધરે કિરતાર! ૭

“આવ રે, હો ભીરુ! ક્યાં નાસે ભવોભવ!

ફેરવ આ તારા દિહાર!” —

ફરતાં પ્રકાશ ત્યાં પામું હું એનો,

છૂટે મારો અંધાર રે;

જોની, મારો કેડો ધરે કિરતાર! ૮

એ તો કહે, લીધું મેં તારું સર્વસ્વ તે

ખોયું નથી તેં લગાર;

આવ, મારા હાથમાં એ શોધી તું લે સૌ,

આવની તું મારે ખાર રે! —

જોની, એવું કહે ત્યાં મને કિરતાર! ૯

એવા તે પ્રેમીનો પ્રેમ કેમ છાંડું?

ભટકી વહેવો ભવભાર:

આવ રે કિરતાર! રાખું હૈયે ને પ્રાણે!

તું જ છે ખરો દિલદાર રે!

જોની, હું ન છોડું તને કિરતાર! * ૧૦

* આની અગાઉ છપાયેલા “દોટ” કાવ્યની નીચેની ટીપ વાંચવી.

शरणुं

• राग ज्जेगिया—त्रिताल •

शरणु ! मन प्रभुने ज्ञ रे तुं !

पूज्यां मंदिर तीर्थ,

हो मनवा, पूज्या पर्वत पहाणु,

हो मनवा, पूज्यां ज्ञाणु अज्ञाणु :

पूज्य अपूज्य न कंठि जगतमां,

अेक परम कल्याणु :

शरणु मन ! प्रभुने ज्ञ रे तुं !

१

अणके तारक सूर्य,

हो मनवा, धउके उर आकाश,

हो मनवा, इरके अंतर आश ;

पणपण क्षणक्षणु उिपडो अेवा

प्रभुना श्वासोश्वास :

शरणु मन ! प्रभुने ज्ञ रे तुं !

२

दुःखमां दुःख छे मेहु,

हो मनवा, सुखमां सुख छे स्नेहु,

हो मनवा, स्नेहु ज प्रभुनो देहु ;

दुःख सुखथी कंठि और जगतमां

प्रभुना वरसे मेहु :

शरणु मन ! प्रभुने ज्ञ रे तुं !

३

અલખ ધન

• રાગ કાશી-તાલ દીપચંદી* •

અલખધન રળવા મથન કર, મનવા!—

ગોધન, ગજધન, સર્વ રતનધન,

આહ્ય ધનાધિપ બનવા;

એ ધનબંધનમાં પડી ભૂલ્યો

એક અલખધન ગણવા :

અલખધન રળવા ૦

૧

તાપે સુકાય ન, નીરે ભીંજાય ન,

પામે ન ખળ જન હણવા ;

પળપળ ક્ષણક્ષણ વધતું એ કણકણ ;

આલ અલખધન લણવા :

અલખધન રળવા ૦

૨

એ ધન વર્ધન કરવા ન પડશે

ગગન પાતાળને ખણવા ;

અલખ નિરંજન ભવભીડભંજન,

માંડ અદલ મન ચણવા :

અલખધન રળવા ૦

૩

* “સમજ મન સમજને લાગ સુધારવા,”—એ નર્મદ કવિના ગીતની રાહ.

હિલની વાતો

. ઘોળ .

આવો સંતો, હિલની વાતો કરીએ અણકહી :

દુનિયા ખોલે ખોલે તોપણ રહે અખોલ ;

ગાજી ગાજી ગગને ધૂમે ઘેરા મેહુલા,

વરસે થોડા, બહુ તો ઘસડી લે વંટોળ :

આવો સંતો, હિલની વાતો કહીએ અણકહી. ૧

દિવસે તેજપટે અંધાતું મુખ આકાશતું,

જાણે ઊઘડશે રાતે એના ઉરલેખ ;

રજનીમાં ધૂંધવાઈ રહે ઊંડા અંધાર ત્યાં,

વિધિ તો ત્યાં પણ મારે લાખો રૂપામેખ !

આવો સંતો, હિલની વાતો કરીએ અણકહી. ૨

પૂર્ણિમાએ ચંદ્ર પધારે વ્યોમ ભર્યોભર્યો,

ભરભર ફૂટે એની અમીવાણીની સેર ;

હિલ ખોલી દેવા એ જાય ધરાશું એટલો,

પછી તો ઘડી જે ઘડીની અધૂરી મધુરી લહેર :

આવો સંતો, હિલની વાતો કરીએ અણકહી. ૩

ઘોરી ઘોરી પળપળ ગરજે સાગર ગંભીરા,

ધૂધવી ધૂધવી ખોલે એના અંતરનાદ ;

ડૂખ્યા મહીં કંઈ ખંડો, ડૂખી કંઈ કંઈ સંસ્કૃતિ ;

એ ના કહે તેના પૂરા ઉદ્ધાસ વિષાદ :

આવો સંતો, હિલની વાતો કરીએ અણકહી. ૪

કોડો જન પ્રાણી જનમ્યાં, ને કોડો વહી ગયાં ;
 એના નેંધાયા આકાશપટે ઇતિહાસ :
 વાંચી અક્ષર પાંચ જ વિસ્મય પામે માનવી,
 પણ પંચાણુંના છે કાળતિમિરમાં વાસ :
 આવો સંતો, દિલની વાતો કરીએ અણકહી. ૫

લાખો પર્વતમાંથી લાખો સરિતા વહી જતી,
 લાખો વન ને લાખો ખેતરના એ પ્રાણુ :
 જુગજુગ કેરી વાતો ભરી એના રસગાનમાં,
 મળશે માનવને પૂરી કદી એ રસલહાણુ ?
 આવો સંતો, દિલની વાતો કરીએ અણકહી. ૬

પાતાળે પદ રોપી ઊભા વ્યોમે પર્વતો,
 ભીતરમાં ધૂણી ધખતી, શિર પર હિમ છાય ;
 રવિ-ચંદ્ર-તારાણું કરતા લાગે ગોઠડી,
 પણ ખોલે કદીક જ એના અંતરની લાહ્ય :
 આવો સંતો, દિલની વાતો કરીએ અણકહી. ૭

મુઠ્ઠીભર મગજે દુનિયાનાં ડહાપણુ ડોલતાં,
 મુઠ્ઠીભર હૈયે છે કેટિક કેટિક ભાવ ;
 જરીશી જીભે રમતાં અગમનિગમનાં ગીતડાં,
 પણ ક્યાં છે જગમાં સુણુનારાં દિલદરિયાવ ?
 આવો સંતો, દિલની વાતો કરીએ અણકહી. ૮

પ્રભુએ કહેવું તે તો કહ્યું છે એક જ અક્ષરે,
 દુનિયાને દીધો છે એક જ ખોલ અબોડ ;
 ખાવન અક્ષર પકડી વલખાં મારે માનવી,
 સમજી ખોલે એક જ તો ત્યાં સમશે કોડ :
 આવો સંતો, દિલની વાતો કરીએ અણકહી. ૯

માનવદેહે છે મોંઘો પારસમણિ દોહલો,
 એને ઘસી જાણે તે પામે સોનામોલ :
 માનવહૈયામાં વાતો બ્રહ્માંડ તણી ભરી ;
 આવો, કહીએ તો કહીએ એ એક જ ખોલ !
 આવો સંતો, દિલની વાતો કરીએ અણકહી. ૧૦

અતી મોડું

• રાગ ધનાશ્રી-ઝાવણી * •

મારી તો ગઈ રે જીવાની—
ગઈ ક્યાં તે ન જાણી.—

સૂરજો ડોલ્યા, ચંદ્રો ડોલ્યા,
ડોલ્યાં ગગન ગુમાની ;
ભુવન ભુવન ભડ તાપે ડોલ્યાં,
એવી ઉચ દિવાની !

મારી તો ગઈ રે જીવાની. ૧

તાપે તૂટ્યા, રંગે ખૂટ્યા,
પડ્યા પવન તોફાની :
ગગન બધે લાગે અંધરાતું,
પલકે પાંખ નિશાની :

મારી તો ગઈ રે જીવાની. ૨

જોતાં જોતાં દિશા ડૂબી ને
ડૂબી બધી મસ્તાની ;
મંદિરમાં તો પડતા ઘંટા,
દિલમાં ઘંટી છાની :

મારી તો ગઈ રે જીવાની. ૩

* “મેરી તો ગઈ રે મથનીયાં, દધિ કયસે વલોવું ?”—એ કબીરપદની શબ્દ.

આવ્યા કાગળ અમરાપુરના,
 કર્ણે કંઈ મહેમાની ;
 અરે ભલા ભગવાન ! ભૂલ્યો હું,
 ખરી કીધી નાદાની !
 મારી તો ગઈ રે જીવાની. ૪

પ્રાણ ગયા ને વૈદ્ય પધાર્યા,
 રડે અદલ અજ્ઞાની ;
 જોગવી તે જ જીવાની, નહીં તો
 જીવાની છે હેવાની !
 મારી તો ગઈ રે જીવાની —
 ગઈ ક્યાં તે ન જાણી. ૫

જીવની

• પાલવડો મારો મેલો, મોહનજી. •

જા રે હો જાદુગર ! જા રે હો જોગણી !

મીઠા છે મોહ બધા માયાતણા ;

જાતી જીવની જૂઠાં ભમ્મર ચઢાવશે ;

દીઠા અમર કેઈને કાયાતણા ?—

જા રે હો જાદુગર ! ૨

પાપે બંધાયાં કાચી કાયાનાં કેટલાં

પાપે કૂંકાતાં સહજે તડકી જશે ;

જીગજીગનો પ્યાસી મારો આત્મા પ્રવાસી આ

મૃગજળ એ દેખી શાને ભમતો હશે ?

જા રે હો જાદુગર ! ૨

અંદર ઊકળતા ઊના કાદવ ત્યાં બદબદે,

વચ્ચે વકરાતાં ઊંડાં પાણી ભર્યાં ;

ઉપર મઢેલી મોંઘી લીલા છે મોહની :

એ રે જીવનીએ ઘેલાં કર્યાં.

જા રે હો જાદુગર ! ૩

ધગધગતા તાપમાં તપેલી એ તાવણી,

ઉપર પડ્યાં જિંદુ છછણી ઊડે ;

એ રે જીવની એની જવાબા ન જાણતી,

ઉપર ધખે, હિમે ભીતર ખૂડે :

જા રે હો જાદુગર ! ૪

વાટે વઠેલો જેવો ભિડે વંટોળિયો,
 સમણે ભરાતો સૈને ધૂળે ભરે ;
 એ રે જીવાની એવી ભૂતડી ને ખાવરી,
 ભટકી ભટકી અંતે થાકી ઠરે :

જા રે હો જાહુગર ! ૫

ચઠતી ચકડોળે બધી દિશાઓ ડાલતી
 ઠરશે તોફાન ત્યારે દિસશે નરી ;
 ખૂલતી દિગંત નવાં નયનો ત્યાં ખોલતી,—
 એ રે જીવાની નહીં સમજી જરી !—

જા રે હો જાહુગર ! ૬

તૂક્યા એ તાર ને ફૂટી એ તુંબડી,
 ધૂજતી એ આંગળીને સૂર ના જડે :
 ક્યાં જઈ ઉસ્તાદ હવે ખોળે એ પાંગળી ?
 કોણ રે ફરી એની વીણા ઘડે ?

જા રે હો જાહુગર ! ૭

સેવા

• રાગ પીલુ—તાલ દીપચંદી * •

ધનમદમાં શીદ એવા રહો હરખી ?
પ્રભુપદમાં સહુ સેવા છે સરખી.—

લાખ કરોડોનું દાન શેં મોટું ?
રોટીના ટૂકડાનું ખાન શેં ખોટું ?— ધનમદમાં ૦ ૧

રાય થયા તો ભંડાર ભૂંટાવો,
રંક રહ્યા તો ખવાડીને ખાવો :— ધનમદમાં ૦ ૨

સૂર્ય તપે જગ આકાશમાળે,
દીપ ઝગી ઘરને અજવાળે :— ધનમદમાં ૦ ૩

નાનું કે મોટું સહુ પ્રભુની છે માયા :
અદલ પ્રભુ શુદ્ધ સેવી કમાયા.— ધનમદમાં ૦ ૪

* “ઈસ તનધનકી કૌન ખરાધ,”—એ રાહ.

ભેદનો ભેદ

• રાગ કલ્યાણ-તાલ દાદરો * •

છતી આંખે તારી જોય શું છાયા ?

જીવ ! તું જોની ક્યાં છે જગરાયા !—

દોડી દોડી છાયા પૂઠે થાકે,

શૂન્ય વિષે તારું તીર તાકે ;

ખાલી રહે ભાથો ને તાળી દે માયા :

જીવ ! તું જોની ક્યાં છે જગરાયા !—છતી૦ ૧

છૂટ્યા કદી નહીં ભોગ છૂટે,

જોરે જોડ્યા સહુ જોગ તૂટે ;

સુખનાં તો સ્વપ્નાં ને દુઃખની છે કાયા :

જીવ ! તું જોની ક્યાં છે જગરાયા !—છતી૦ ૨

ગરબે ગરબે ઉર ગિતરી જાની,

શોધ નિશાની ત્યાં એક છાની ;

હૈયાના રાયા રહે હૈયે હુલાયા :

જીવ ! તું જોની ક્યાં છે જગરાયા !—છતી૦ ૩

છાયા ઠરી જાય છેક નીચે,

ગિધડી છૂપી કેઈ આંખ મીંચે :

જડશે ત્યાં ભેદ ને ભેદ સવાયા :

જીવ ! તું જોની ત્યાં છે જગરાયા !—છતી૦ ૪

* “હાથ જોડું તારા ચરણે પડી,”—એ રાહ.

અંધી દુનિયા

• રાગ ભીમપલાસ-તાલ લાવણી * •

ઓ અંધી દુનિયા! લાખો આંખે ય તું દેખે નહીં,

ઓ અંધી દુનિયા!

પગ આગળ જે રહું લેખે નહીં,

પેખે નહીં, દેખે નહીં:

ઓ અંધી દુનિયા!—

ભૂરાંગી પિછોડી

તારાજડી પ્રભુએ ચોઠી ;

છેડા દિગંત છોડી

પ્રભુ શોધે ના પ્રીત જોડી :

એ પટ પાછળ નિરખે ઘડી એકે નહીં,

પેખે નહીં, દેખે નહીં :

ઓ અંધી દુનિયા!

૧

વાદળમાં વીજળી જેવો

પાને છુપાયો મેવો ;

પ્રભુનો છે મર્મ એવો,

પથ્થર ઊંચકે ત્યાં દેવો !

પણ તું તુજ આ અંધાર તો છેકે નહીં,

પેખે નહીં, દેખે નહીં :

ઓ અંધી દુનિયા!

૨

* “પરદેશી સૈયાં નેહા લગાયે દુખ દે ગયો,”—એ રાહ.

પથ્થર ફેાડી પી પાણી,
 હીરો લે ખોદી ખાણી;
 નયનોતું નૂર નાણી,
 પ્રભુલીલાની લે લહાણી!
 શું ચીતરે જો સમજે અદલ રેખે નહીં,
 પેખે નહીં, દેખે નહીં?
 ઓ અંધી દુનિયા!

સતની રંગત

• રાગ જિંઝોટી-તાલ દીપચંદી* •

ઘટઘટમાં ભરી રંગત સતની :

તું શું ખોળે, હો જગતના વતની ?

ઘટઘટમાં ભરી રંગત સતની.—

પ્રાહ્મણ, ક્ષત્રિય, વૈશ્ય ને શૂદ્ર કે

અંત્યજ—એ બધી કથની ;

અંતર એક જ તરણિની જ્યોતિ એ,

ઝરણી એ એક જ પથની :

ઘટઘટમાં ભરી રંગત સતની. ૧

એક પિતાની છે પંગત અંગત,

સંગત એક સુકૃતની,

એક જ પંકજની બધી પાંખડી,

એક જ ધાર અમૃતની :

ઘટઘટમાં ભરી રંગત સતની. ૨

* “નાથ ! તુમ જનત હો સખ ઘટકી,”—એ મીરાંબાઈના પદની રાહ.

વાદળ વાદળ ચંદ્ર ઢળે ત્યાં
 ભરત છે એક રજતની ;
 ભીતર બાહુર અલખત એક જ
 મારી તારી કે જગતની :
 ઘટઘટમાં ભરી રંગત સતની. ૩

રાસ રમતમાં, કે હાસ્ય ગમતમાં, કે
 ક્રાંસમાં હોય વિપતની ;
 ઘટઘટનાં પટ પાછળ પલકે
 આંખ અદલ એ જ સતની :
 ઘટઘટમાં ભરી રંગત સતની. ૪

પરાવર્તન

• રાગ ગારો—ત્રિતાલ •

થળથળ રખડે શું પ્રભુ જોવા ?

ફર જવા શું માગે, જે છે

પાસેનું તે ખોવા :

થળથળ રખડે શું પ્રભુ જોવા ?—

જગત બધું છે દર્પણ તારું,

મહીં શું જોતો મો'વા ? —થળથળ૦ ૧

કામધેનુ છે ભીતર તારી :

ફર પાછો તે દો'વા ! —થળથળ૦ ૨

હઠતો હઠતો પંથમૂળે જા,

અટણ કરે શું રોવા ? —થળથળ૦ ૩

અમૃતગંગા છે તુજ માટે,

લે ન મલિન જળ ધોવા.—થળથળ૦ ૪

અદલ સતત અમીઘાર પડે ત્યાં

ચાલ અમર ખીજ ખોવા !—થળથળ૦ ૫

तीरथ

• राग बैरवी-त्रिताल •

तारां तीरथनी थाय हांसी,
 रे मन !
 शुं करे मथुरां ने काशी ?—

अउसठ तीरथ लाग्यां ओछां,
 तें तो कीधां अठ्यासी ;
 क्यां ये मज्ये नहीं साडेण तारे :
 कर करी लाण चोर्यासी !
 रे मन !

शुं करे मथुरां ने काशी ?— तारां० १

नाथुदा होरी शके न सुकान तो
 जेडे शुं सिंधु अलासी ?
 लरहरिये रहे नावडुं डोली,
 पार न पामे प्रवासी :
 रे मन !

शुं करे मथुरां ने काशी ?— तारां० २

તીરથ તારું છે ભીતર મોટું,
 તેં નહીં જોયું તપાસી ;
 અંતરગંગ સુકાઈ ગઈ ને
 ઘાટે ઘાટે ગંગ ભાસી !

રે મન !

શું કરે મથુરાં ને કાશી ? — તારાં ૦ ૩

તીરથનું પણ તીરથ અંદર
 એક અખંડ અવિનાશી ;
 અડસઠ તીરથ પુણ્ય જડે ત્યાં :
 છોડી દે અદલ ઉદાસી !

રે મન !

શું કરે મથુરાં ને કાશી ? — તારાં ૦ ૪

प्रकाश

• राग धनाश्री—लावणी* •

जोत रे जोत नजर तारी !
भूली आ सृष्टि सारी.—

पूर्वताणुं पंभीदुं नग्युं,
जोत्यां पिच्छ समारी ;
अधडी कुंथन पारी नलनी :
अंध रही तुज पारी ;
जोत रे जोत नजर तारी ! १

अधज्या केकिलकंठ वनोना,
वृक्ष रद्यां पोडारी ;
कमजो केरी कीकी अधडी :
शें रही तुज अंधारी ?
जोत रे जोत नजर तारी ! २

गयुं अयुं ते रजनी गणशे ;
ले दिनधन स्वीडारी ;
भूत अयुं भीडी, न धरवा
लविष्यनी आ स्वारी !
जोत रे जोत नजर तारी ! ३

* “भेरी तो गर्ह रे मथनीयां,” अे कपीरपहनी राड.

जेशे ते जगने जोगवशे,
 नहीं ते रहेशे हारी :
 उधडी मंजरी दुनियानी ते।
 पभरे प्रभु प्रभु लारी !
 जेाल रे जेाल नजर तारी ! ४

जेाल नजर तुज लीतर भाहर,
 सृष्टि न तुजथी न्यारी ;
 जेक इलक ने जेक न पीछी—
 प्रभु आ रह्यो चितारी !
 जेाल रे जेाल नजर तारी ! ५

મનપંખી

• રાગ દેશ-તાલ કરબો* •

ભિડ મનપંખી ! ભિડ હવે !—

વનવન ફરી ફરી વૃક્ષ વૃક્ષ પર
ભટકી ભટકી ખૂબ લીધું જી,
એક વૃક્ષ તેં છેક જ છોડ્યું,
દિવ્ય ગગનભર કીધું :— ભિડ હવે !
ભિડ મનપંખી ! ભિડ હવે !

૧

કણકણ ચરી ચરી તાપતાપભર
ઝરણ ઝરણ જળ પીધું જી :
સાત સિંધુભર ખિંદુ અમીનું
પી જો પ્રભુનું દીધું !— ભિડ હવે !
ભિડ મનપંખી ! ભિડ હવે !

૨

* “મન પરદેસી છાંડ ચલે,”—એ રાહ.

વિશ્વવૃક્ષ

• સારું સારું રે સૂરત શહેર, મુંબઈ અલખેલી •

ઝૂલે ઝૂલે આ વિશ્વનું વૃક્ષ,
કેટિક ડાળે ઝૂલે;

મારે અંતર લક્ષ અલક્ષ

ઊઘડે જ્યોતિકૂલે. —

જ્યોતિકૂલે એ ઝગઝગ કરતું
વૃક્ષ અનંત ઝુલાતું રે,

અનંતતાને આંગણુ ઊગતું

પળપળ રહે પથરાતું :

ઊઘડે જ્યોતિકૂલે.

૧

મૂળ રહ્યાં છે ઊંડાં એનાં

અણુદીઠાં અંધારે રે,

તિમિરરસે પોષાય છતાં એ

જ્યોતિકૂલે! ઝખકારે!

ઊઘડે જ્યોતિકૂલે.

૨

નહોં દીસે કે વાલી એનો,
 નહોં દીસે કે માળી રે;
 જે ખીજમાંથી વૃક્ષ ઊગ્યું એ,
 તેનીજ લીલા ભાળી :
 ઊઘડે જ્યોતિકૂલે. ૩

અણુગણ જ્યોતિકૂલોની એવી
 પાંદડી એક ધરાની રે,
 એ પાંદડીએ પરાગ શી છે
 માનવજ્યોતિ જ નાની :
 ઊઘડે જ્યોતિકૂલે. ૪

વૃક્ષ ઊગે અંધાર વિષે પણ
 ફૂલપરાગ ઝૂકે રે,
 માનવ પોતે જ્યોત છતાં શેં
 અંધારે શિર ઝૂકે ?
 ઊઘડે જ્યોતિકૂલે. ૫

વૃક્ષ ઊગે કાલે અંધારે
 ઊગે ફૂલ પણ તેવાં રે ;
 માનવ જે નિજ જ્યોત જુએ તો
 દુઃખમાં સુખ પણ એવાં :
 ઊઘડે જ્યોતિકૂલે. ૬

અનંતતાને આંગણુ ઝળાતા
 માનવ જ્યોતિઝરતા રે!
 વિશ્વવૃક્ષનાં ફૂલે છે
 તારા જ પરાગ પમરતા :
 ઊધડે જ્યોતિકૂલે.

૭

અંધારે વીંટળાયો લાગે
 તે જ્યોતિની જ છાયા રે ;
 એ તુજ માયા, એ તુજ કાયા :
 તું જ રહ્યો જગરાયા !
 ઊધડે જ્યોતિકૂલે.

૮

અંતરની જ્યોત

• રાગ આશાવરી—ત્રિતાલ •

જ્યોત જગવ અંતરની, મનવા

જ્યોત જગવ અંતરની :

એ જ દિશા ઈશ્વરની, મનવા !

જ્યોત જગવ અંતરની !—

દશે દિશાના પડદા ઊંચકે,

છત મેઘાડંબરની ;

તોય દિશા કે ભાળ જરા પણ

જડે ન ધરણીધરની :

મનવા ! જ્યોત જગવ અંતરની !

૧

રહું અગોચર ધામ ધણીતું ;

ક્યાં મૂકે નીસરણી ?

ક્યાં ટેકવશે પોકળ આભે,

ક્યાં નીચે છે ધરણી ?

મનવા ! જ્યોત જગવ અંતરની !

૨

વચમાં તું જ ઊભો રહી બાંધે

દસદસ દિશા અવરની ;

એક દિશા તેં જોઈ ન જાણી,

તે તો તુજ ભીતરની :

મનવા ! જ્યોત જગવ અંતરની !

૩

મટ્ટીને મટ્ટીમાં મળવું ;
 ક્યાં આત્માની વરણી ?
 આત્માને પ્રભુમાં છે ભળવું,
 જેમ કિરણને તરણિ ;
 મનવા ! જ્યોત જગવ અંતરની ! ૪

રહે ચેતના જો નહીં જાત્રત
 તુજ ઉર વિશ્વંભરની,
 તેા ક્યમ પ્રભુમાં ચેતન રહેવા
 રાખે આશા જિગરની ?
 મનવા ! જ્યોત જગવ અંતરની ! ૫

જ્યોત પ્રકાશે નહીં, તે જ્યોતે
 જોશે કેાણુ, ઉચરની ?
 જગવ જગવ એ જ્યોત અદલ તું,
 એ જ સખી આખરની !
 મનવા ! જ્યોત જગવ અંતરની ! ૬

સાહેબની સુરખુદી

• રાગ આશાવરી-ત્રિતાલ •

કેઇને જડી હોય તો કહેજો મારા સાહેબની સુરખુદી!—

અંજન કરતાં આંખ ઉઘાડે,
પાડે નવ અજવાળાં ;
છૂટે પડદા ભવભવના ને
તૂટે ઉરનાં તાળાં :

કેઇને જડી હોય તો કહેજો મારા સાહેબની સુરખુદી ! ૧

લંગડાને ડુંગર કુદાવે,
અંધાને દે આંખો ;
મૂંગો નવનવ ગાન ગવાડે,
લૂલો પામે પાંખો :

કેઇને જડી હોય તો કહેજો મારા સાહેબની સુરખુદી ! ૨

જંગલ જંગલ જોગી ભમતા,
ભમતા લિપ્ત લિપ્ત મતિયા ;
જતી સતી કેા સાધુ તપસ્વી,
ઘરઘર ધૂમતા સતિયા !

કેઇને જડી હોય તો કહેજો મારા સાહેબની સુરખુદી ! ૩

નામ નિશાની નહીં કે દીધી,
 નહીં દીધી એંધાણી ;
 ભવભવ ભટકી રહે અથડાતી
 તૂટી કૂટી વાણી :

કેઇને જડી હોય તે કહેજો મારા સાહેબની સુરખુટ્ટી ! ૪

ઉર ખોદીને અંદર ઊતરું,
 આતમઆંખ ઉઘાડું :
 જડી જડી !—કહું એમ જરા ત્યાં
 અદલ પડે મન આડું !

કેઇને જડી હોય તે કહેજો મારા સાહેબની સુરખુટ્ટી !

કેઇને જડી હોય તે દેજો મારા સાહેબની સુરખુટ્ટી ! ૫

સંતાકુકડી

• પાલવડો મારો મેલો, મોહનજી •

ક્યાં છે સંતાયો મારો સાહેબો, હો સંતજી !

વનવન હું વાસ એના શોધી વળ્યો ;

ઊંચે નિહાળી ઊંડી આભની અગાધતા,

નીચે પાતાળનો ન પત્તો મળ્યો :

ક્યાં છે સંતાયો ૦

૧

ઊંચે ચઢું હું તો આભની અગાસીએ,

ખેળું ખેળું ત્યાં અંગારા જડે ;

હૈડે ભારું એ અંગારાની આંચને,

ક્યાં એ સાહેબો નહીં નજરે પડે :

ક્યાં છે સંતાયો ૦

૨

સાગર ને સરિતાનાં શોષ્યાં મેં પાણીડાં,

ઊંડાં ઉદર એનાં ખાલી કીધાં ;

સરકી ગયો મારો સાહેબો શું ત્યાંથી એ ?

સૂની ખખેલનાં દર્શન લીધાં :

ક્યાં છે સંતાયો ૦

૩

કૂકતા પવનને ઉતાર્યો મેં શ્વાસમાં,
 ઊડતી દૂર વીજળીને બાઝી પડ્યો ;
 મૂક્યું મેં મુખ મારું મેહુલાની ધારમાં,
 નહીં રે સાહેબો મારો ક્યાં ચે જડ્યો :
 ક્યાં છે સંતાયો ૦ ૪

ઊડતા તે કાળની પકડી મેં પાંખને,
 પીંછે પીંછે તેનાં પગલાં દીઠાં ;
 પગલે પગલે મેં ચલાવ્યું પગેરું, પણ
 થાકી પડ્યો, ન એનાં પગલાં નીક્યાં :
 ક્યાં છે સંતાયો ૦ ૫

ઊડી અનંતતામાં બોલ્યા મેં હાથને,
 આખર કે ભાળ એની મળશે જરી :
 ઘોળી ઘોળી ખાલી મંથન હું તો કરું,
 આવે નિરાશા નરી ઉપર તરી :
 ક્યાં છે સંતાયો ૦ ૬

આંખે દેખાય નહીં, કાને સુણાય નહીં,
 હાથે ધરાય નહીં : એ શું હશે ?
 જનમેજનમ તને બોલ્યો મેં ખંતથી ;
 ક્યારે સાહેબા ! તારી ઓળખ થશે ?
 ક્યાં છે સંતાયો ૦ ૭

ધબકીને ઊઠે મારું હૈયું હુલામણું,
 અણુગણુ જગત મેં મારે ઉદરે ભર્યું ;
 એ રે સાહેબો મારે હૈયે સંતાયલો,
 હસવું ન એનું મારી નજરે તર્યું :
 ક્યાં છે સંતાયો ૦

૮

શાને સંતાય, મારા સાહેબા, તું ભીતરે ?
 ક્યાં લગ ભૂલવણીમાં ભમતો ભૂલું ?
 જા રે જગત તારું નથી રે જોઈતું—
 આવ રે સાહેબા ! તારી ડોકે ઝલું !
 ક્યાં છે સંતાયો ૦

૯

સુરસંદેશ

. ઘોળ .

સુરજન ! પ્રભુજીને છાતું જઈ કહેજો એટલું :

તારો ભક્ત કરે છે પળપળ પ્રેમપ્રણામ ;

ચાલ્યું જાય જગત આ તારું તારા સત્યમાં,

સમજે માનવ શું તુજ કૃતિનો એક કલામ ?

સુરજન ! પ્રભુજીને છાતું જઈ કહેજો એટલું ! ૧

બાંધી સર્વ દિશાઓ તેં તો તારા બોલથી,

બાંધ્યાં સૂરજ ચંદ્ર ગ્રહો તારાનાં તેજ ;

કાળા ઘન આ ધૂમે પળપળ તારાં આલમાં,

વહેશે અમ આંખે શું નિશદિન છાયા એ જ ?

સુરજન ! પ્રભુજીને છાતું જઈ પૂછજો એટલું ! ૨

તાણા વાણા પૂર્યાં તેજ અને અંધારના,

નિશદિન ચાલે તારાં અણુગણ અમુલખ યંત્ર ;

અણુદીઠા તુજ કર ફેરવતા માનવકાંઠલા ;

અમને અથડાવી વણવું શું તુજ જગતંત્ર ?

સુરજન ! પ્રભુજીને છાતું જઈ પૂછજો એટલું ! ૩

તારે જમણે કર ઊઘડે નવરંગ પ્રભાત જ્યાં,
 તારે ડાબે કર પલકે સંધ્યાની પાંખ ;
 મધ્યાહ્ને મધરાતે રેલે નવનવ જ્યોતિ જ્યાં,
 ત્યાં ક્યમ પામે પળપળ આંખ અમારી આંખ ?
 સુરજન ! પ્રભુજીને છાતું જઈ પૂછજો એટલું ! ૪

તારો શબ્દ સનાતન આપ્યો તેં જ ત્રિલોકને,
 તુજ નાદે જગ્યું બ્રહ્માંડ બધું સાનંદ ;
 શાને કીધા ઘટ તેં પડદા અમ હૈયાતણા ?
 એના પડદા અમ હૈયે શેં પડતા મંદ ?
 સુરજન ! પ્રભુજીને છાતું જઈ પૂછજો એટલું ! ૫

કીધા તેં જળસંઘરતા દાનેશ્રી મેહુલા,
 તેને ચીરતી શાને કીધી તાતી વીજ ?
 અમૃત જેવી મીઠી અમ હૈયે શ્રદ્ધા ભરી,
 તેમાં ઝેર સમાં શેં ઊગતાં શંકાખીજ ?
 સુરજન ! પ્રભુજીને છાતું જઈ પૂછજો એટલું ! ૬

પળપળ મુખમાં નામરટણ ચાલે નટરાજતું,
 પળપળ હૈયામાં ચાલે દાનવતું નૃત્ય ;
 પળમાં ઊડવું સ્વર્ગ, પળે પડવું પાતાળમાં ;
 જૂઠું જીવન વિરમે પછી શું જડશે સત્ય ?
 સુરજન ! પ્રભુજીને છાતું જઈ પૂછજો એટલું ! ૭

અમને જવું અસત્યોમાંથી શું તુજ સત્યમાં ?
 તિમિરેથી જ જવું શું તુજ તેજે અમ કાજ ?
 મળશે શું મરતાં જ અમરતા અમને આખરે ?
 રૂબશે તો જ ઊગરશે શું અમ આત્મજહાજ ?
 સુરજન ! પ્રભુજને છાતું જઈ પૂછજો એટલું ! ૮

દીધી આશા લાંબી, જીવન કીધું ટૂંકડું ;
 હૈયે સ્નેહ ભર્યો તો આંખ ટપકતાં ઝેર ;
 દીધી આંખ અમોને, પોતે રહ્યો અદૃશ્ય તું ;
 તું હું એક હતા તો વિખરાયા શી પેર ?
 સુરજન ! પ્રભુજને છાતું જઈ પૂછજો એટલું ! ૯

ખોલે ખોલ કદી ના, રહે અખોલ સદા ભલે :
 તારા ઉત્તરની જોશું યુગયુગભર વાટ ;
 ફેાડી અનંતતાની પાળ ઊછળતા આવશું ;
 તુજને વીંટી લઈશું સ્નેહે પરમ વિરાટ !
 સુરજન ! પ્રભુજને ખુલ્લું જઈ કહેજો એટલું ! ૧૦

લૂંટ

• લાવણી •

પ્રભુને લૂંટવા જી, ચાલો લૂંટવા જી!
ચિરધન ઝૂંટવા જી, આનંદ ઘૂંટવા જી.—

સાત સાત આકાશ દિવાલો
બાંધી કીધા કોટ ;
છતમાં એ ત્યાં રહ્યો છુપાઈઃ
ચાલો દહએ ચોટ !
ચાલો લૂંટવા જી. ૧

અખૂટ ધન એ ગાંઠે રાખે,
સોતું રૂપું અવેર ;
નિશદ્દિન સહિજે ફરતો વ્યોમે
વેરે ઠેરઠેર :
ચાલો લૂંટવા જી. ૨

વાદળ પડદા ટાંગી પાછળ
છુપવે એ અમીપાત્ર ;
આપણને તો ઝારી મારી
આપે પાણી માત્ર :
ચાલો લૂંટવા જી. ૩

એ ધન ને અમૃત એ એનાં
 નહીં શેં આપણુ કાજ ?
 જન્મોજન્મ સિખારી ભમીએ :
 એ જ કરે શું રાજ ?
 ચાલો લૂંટવા જી. ૪

ચાલો લેયા ! જોગી, સંતો !
 બાંધો મનની કેડ !
 સત્ય સુરંગે કરશું કપરા
 કિલ્લા કેરી ઉખેડ :
 ચાલો લૂંટવા જી. ૫

લૂંટવું ધન ને લૂંટવું અમૃત :
 સૌ આનંદનો સાથ ;
 લૂંટવું આખું સ્વર્ગ અહલ હો,
 લૂંટવો આખો નાથ !
 ચાલો લૂંટવા જી.
 પ્રભુને લૂંટવા જી, ચાલો લૂંટવા જી ! ૬

प्याले

• राग आशावरी-त्रिताल * •

धर धर, मनवा ! प्याले धर धर,
 लर लर, यार, अभीरस प्याले !
 लर लर, यार, अभीरस प्याले,
 जील रसधार लरलर वडाते !

धर धर, मनवा !—

आ जय प्रभात पलकतुं,
 छलछल छे पात्र छलकतुं ;
 किरणु किरणु सरतुं उडशे
 पणवारमां पाताणे :

धर धर, मनवा ! १

धडी जे धडीमां नल तपशे,
 जणुं जणुं थर्ध आगण धपशे ;
 मननी मनमां रहेशे, मणशे
 तलभार नहीं कुंठ डाते :

धर धर, मनवा ! २

* “मज हेते ह्य क्या यार तेरे जाल धुंधरवाले,”—जे राड.

ક્યાં ચંદ્ર વિનાની ભરતી ?
 ક્યાં ધ્રુવ વિણુ ફરતી ધરતી ?
 ક્યાં અમીરસ વિણુ તુજને જડશે
 કિરતાર, ધર તુજ ખ્યાલે ?

ધર ધર, મનવા! ૩

ધરી લે અનહદ તુજ ખ્યાલો,
 ફેકટ ના પૂછ સવાલો!
 તું પી લે, પી લે અહલ, અગર
 ભવભાર વહે કર દાલે!

ધર ધર, મનવા! ખ્યાલો ધર ધર,
 ભર ભર, યાર, અમીરસ ખ્યાલે! ૪

३

वैराग्य

અલખની ધૂન

. ગજલ .

પ્રભો ! તુજ બારણે આજે અલખની ધૂન મચાવું હું,
ગગનમાં ઘોર ઘન ગાજે, અલખની ધૂન મચાવું હું. —

અરે દિલધૂપદાનીમાં પડ્યા આતશ બધા હંડા,
હવે તુજ નામ લલરાવી મુખે ધૂપ આ જળાવું હું. ૧

હતી અનહદ અકળ બોલી, પુકારી મેં હવામાં ગઈ ;
બધી દુનિયા બને બહેરી : પ્રભો ! કેને સુણાવું હું ? ૨

પડ્યાં આંમુ, ઝીલ્યાં છીપે, ઝીલ્યાં કે આસમાને આ,
રહ્યાં અણઝીલિયાં જગમાં, હવે ક્યાં તે ઝિલાવું હું ? ૩

હતો દરિયાવ દિલમાં પણ તરી ના નાવડી કે ત્યાં ;
મળ્યો ના નાખુદા ગેબી : પછી ક્ય એ તરાવું હું ? ૪

નિહાળી હાથ આ ખાલી, મને જગ ફેરવે પાછો :
ભરી દે તારી લિક્ષાથી, ન દુનિયાને બતાવું હું. ૫

ભરી ભરતી અહીં ડોલે, ભીંજાઉં તુજ કૃપાછોળે :
અલખની ધૂન મચાવી ત્યાં અદલ તુજમાં સમાવું હું. ૬

ગગનમાં ઘોર ઘન ગાજે, અલખની ધૂન મચાવું હું :
પ્રભો ! તુજ અંતરે આજે અલખની ધૂન મચાવું હું. ૭

નાવડી

• કબ્બાલી-તાલ દાદરો •

ભરદરિયે ડાલે નાવડી રે મારી ભરદરિયે ડાલે નાવડી રે.

મારો નાથ ઉતારે ત્યાં હાથ રે,
મને ઊચકી લે ભર નિજ બાથ રે,
મારી ભરદરિયે ડાલે નાવડી રે.

એ તો ક્યાંના રાજા અને ક્યાંની પ્રજા,
એવા જુગજુગના કંઈ વિલેગ સૂળ્યા;
નાથ! પંથ હશે કૈંક મેં વરૂળ્યા :

હવે ચૂમું આ તુજ પદપાવડી રે—
મારી ભરદરિયે ડાલે નાવડી રે. ૧

નાથ! કૈંક જુગો હું વિમુખ હતો,
જ્યાં ત્યાં એક અંધાર અંધાર થતો :
આ હું પાછો ફરું ત્યાં તું છે જ છતો !

હવે ધાર સદા મુજ બાંવડી રે—
મારી ભરદરિયે ડાલે નાવડી રે. ૨

હવે નાવતું કામ કશું ન રહ્યું ;—
લલે ડૂબે : ન વિશ્વથી કાંઈ ગયું ;
નાથ! તારું જ વિશ્વમાં થાયો અહ્યું !

શેં ન જાણી મેં તુજ ગત આવડી રે ?
મારી ભરદરિયે ડાલે નાવડી રે! ૩

महेमान

• आशाभर्यां ते अमे आवियां •

शाने सूतां, हे संसारियां !

हृष्ट सुष्टे शुं स्वप्ननां गान रे ?

स्वप्नमां शाने सूतां रे ?

जेतां जेतां आ दिगंतथी

घेर आवशे मोंधा महेमान रे :

स्वप्नमां शाने सूतां रे ?

१

पूर्या पवन शुं पिंजरे,

ने आंध्यां शुं मेधनां नृत्य रे ?

स्वप्नमां शाने सूतां रे ?

डावण गभ्यां अंधारनां

ने स्वप्नां शुं लाग्यां सत्य रे ?

स्वप्नमां शाने सूतां रे ?

२

संध्यानी अंगुलि साथिया

पूरे तेवां शुं लाग्यां अे धाम रे ?

स्वप्नमां शाने सूतां रे ?

सीते छे चित्रो चीतर्यां,

तेना जालशे शुं लक्ष्मणु राम रे ?

स्वप्नमां शाने सूतां रे ?

३

મોંઘી છે દેહની દેવડી,
ને તેમાં લાખો જગતની છે ખાણુ રે :
સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ?

દ્વારે પડ્યાં રહો શું ઘેનમાં,
એના પરખ્યા છે દેવ સમ પ્રાણુ રે ?
સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ?

૪

ઘોયાં નહીં દ્વાર ને ઓટલા,
ને નથી ઘોયા એ દેવના મેલ રે :
સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ?

ધૂળે દટાશે દેવ-દેવડી,
તૂટી પડશે એ સ્વપ્નના મહેલ રે :
સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ?

૫

આવે પ્રભાતની પાલખી
ને ત્યાંથી ઊતરે રૂડા રવિરાજ રે ;
સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ?

પળમાં મહેમાન એવા આવશે
તેને દેશે કેમ આદર આજ રે ?
સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ?

૬

વાળી સમાર્યાં નથી આંગણાં,
ને નથી તોરણુ કંઈ બાંધ્યાં બાર રે ;
સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ?

ખૂણું પડેલ દેવ અંકુતા,
કેમ ઊઠી કરશે સત્કાર રે ?
સ્વપ્નમાં શાને સૂતાં રે ?

૭

बिठो, बिठो, डो संसारियां !

जशे जेतामां स्वभनी जन रे ;

स्वभमां शाने सूतां रे ?

पुष्टे हीपावे देव-देवडी !

पणे आवशे भोंघा मडिमान रे :

स्वभमां डो ना सूतां रे !

८

ખોલો રામરામ જી !

• પદ-તાલ ત્રિતાલ •

ખોલો રામરામ જી, ખોલો રામરામ જી!—

• મટ્ટીમાં ઊગવું, મટ્ટીમાં શમવું :

સર્વ જગતનો ન્યાય ;

મટ્ટીથી જાયું તે મટ્ટીમાં જશે,

આત્માને લાગે ન લાહ્ય :

ખોલો રામરામ જી !

૧

પળભર જીવે, ઘડીભર જીવે,

જીવે વર્ષ હજાર ;

કાયાના કીટને અંતે ખીજો કેા

મટ્ટી વિના નહીં દાર :

ખોલો રામરામ જી !

૨

કુંચન જેવી કાય કહાવે,

સૂરજ જેવાં તેજ ;

એક દિન આવશે મટ્ટીનાં આણાં :

મટ્ટીમાં જ એની સેજ :

ખોલો રામરામ જી !

૩

એવી કાયાની શી રે ગુલામી,

આખર જેનો અંત ?

રામની સાથે રાખે સગાઈ

આત્મા અમર અનંત :

બોલો રામરામ જી !

૪

વૈદ્યો હાર્યા ને ઔષધ હાર્યાં,

કોઈ ન આવે કામ :

ઔષધ અંતે ગંગાજળ ને

વૈદ્ય તો એક જ રામ !

બોલો રામરામ જી !

૫

જીર્ણ હવેલી

• રાગ ભેગિયા-તાલ દાદરો •

હરિ! મારી લાખવસાની હવેલી
કેવી આજે જીર્ણ બની ઝુમાય ;
હતી જેની છાપરી ગગને ચઢેલી,
આજે તેને તળિયે છે તારાના પાય!—

ચોગમ ચાંદનીથી છે ચણેલી
એની રૂપેરી ભીંત ;
તડકા ટાઢ અને વરસાદે
શોભિત રહેતી અજીત :

જેની આજે ખૂણેખૂણે છે ખસેલી,
ચીરે ચીરે ચાંદની તેની ચૂંધાય :

હરિ! મારી લાખવસાની હવેલી
કેવી આજે જીર્ણ બની ઝુમાય.

૧

બારીએ તારાના ગેખી ચમકારા,
બારણે માણેકની ઝૂલ ;
કિરણોના પુંજથી છતને મઢેલી ને
ભીંતે જડ્યાં મોંઘાં ફૂલ :

તૂટ્યાં બારણાં, બારી ફૂટેલી,
નથી આજે છતની રહી કાઈ છાંચ ;

હરિ! મારી લાખવસાની હવેલી
કેવી આજે જીર્ણ બની ઝુમાય.

૨

એક હતો દીપ ઓરડે ઊંડે,
 નહીં મેં ગણ્યો તે વાર :
 તૂટ્યાં એ બાર ને ઊડ્યાં તે છપ્પર,
 દીપ કરે ઝબકાર !

હરિ ! મારા દીપનો તું જ છે બેલી,
 પડું પડું બેની હવેલી તો થાય !

હરિ ! મારી લાખવસાની હવેલી
 કેવી આજે સૂની સૂની થતી બાય !

અશક્તિ

• રાગ આશાવરી - ત્રિતાલ •

બાવા ! ક્યાં ચાલ્યા જગ છોડી ? ગાંઠે નહીં એક કોડી. —

ધાર્ધ ન જાણ્યું, કમાર્ધ ન જાણ્યું,
 નહીં જાણ્યું ગમ ખાર્ધ,
 ચાહી ન જાણ્યું, સાહી ન જાણ્યું,
 નહીં જાણ્યું જગ કાર્ધ :

બાવા ! ક્યાં ચાલ્યા જગ છોડી ? ૧

હિંમત છૂટી, કિંમત તૂટી ;
 ખાંધ્યો ભગવો પટકો ;
 છોડી જગના સીધા રસ્તા,
 ગલી ગલી શેં ભટકો ?

બાવા ! ક્યાં ચાલ્યા જગ છોડી ? ૨

ભોગ વિષે તો જડની પૂજા,
 ભોગ વિષે તો મટ્ટી :
 જીવતાં તનમાં ખીલા ખટકે,
 મરતાં ઊની ભટ્ટી :

બાવા ! ક્યાં ચાલ્યા જગ છોડી ? ૩

ઘર છોડીને ઘરને શોધો,
 તરુ છોડીને છાયા;
 નહીં જતાતી કાયા — માયા,
 શું જતો જગરાયા!

બાવા! ક્યાં ચાલ્યા જગ છોડી? ૪

શક્તિ વિના સંસાર જળાબ્યો;
 ભક્તિ વિના શાં ભગવાં?
 બળતાં ચાલે બન્ને છેડે,
 અદલ કશાં મન ઠગવાં?

બાવા! ક્યાં ચાલ્યા જગ છોડી? ૫

સંયમ

• રાગ આશાવરી - ત્રિતાલ •

મન મારે તે પક્કા,
જોગી ! મન મારે તે પક્કા. —

જાય હિમાલય, રામેશ્વર કે
જાય બનારસ મક્કા ;
મન તો બેઠું રાજ કરે ને
પગ તો ખાતા ધક્કા :
જોગી ! મન મારે તે પક્કા. ૧

ખારું વટાવી બંદર પેસે,
તોય ન દેખે ડક્કા ;
ખાવન અક્ષર પાર છુપાયા
અગમ નિગમના ડક્કા :
જોગી ! મન મારે તે પક્કા. ૨

તનને તાવી તાંત બનાવે,
રાખે ફક્કમ ફક્કા :
મન તો હસતું જાય મલકતું,
એ તો ઝીંધા સક્કા :
જોગી ! મન મારે તે પક્કા. ૩

મન છે લાખી, મન છે ખાખી,
મનથી મોક્ષ તબક્કા :
મનની મહા ટંકશાળ મળે તે।
અદલ છે છક્કમ છક્કા :
જોગી ! મન મારે તે પક્કા.

મંદિર

• રાગ કાલિંગડો—તાલ લાવણી •

રેતીમાં મંદિર બંધાવું,
જીએની નાથ !
રેતીમાં મંદિર બંધાવું.—

મંદિર બંધાવું, કળશ ચઢાવું,
ગગનની સાથે અથડાવું,
જીએની નાથ !
ગગનને વીંધી પરઠાવું :
જીએની નાથ !—રેતીમાં ૧

કંઈ કલ્પનાતુરંગ ઉડાડું ગગન પરે ;
કંઈ સ્વપ્નઝલક ઊતરી હૃદય ને નયન ભરે :

આરસ મંગાવું, મૂર્તિ ઘડાવું,
હીરાની આંખો ત્યાં મુકાવું,
જીએની નાથ !
મેતીની માળા લટકાવું,
જીએની નાથ !—રેતીમાં ૨

પળપળ કરું હું સાધના ત્યાં મન વિકળ બને,
રહે મૂર્તિ ત્યાંની ત્યાં ને ચક્ષુ ચળવિચળ બને :

ધૂણી ધગાવું, જ્યોતિ જગાવું,

ઝળહળતી જોતામાં બુઝાવું,

જીએની નાથ !

મારા જ શ્વાસે તે હોલાવું,

જીએની નાથ !— રેતીમાં ૦ ૩

સળગાવી જ્યોતિ સૂરજ ચંદ્રની, જગત્પતિ !

એવી અખંડ મંદિરે પ્રગટાવશું છતી ?

અંતર ફેાડાવું, તારક તોડાવું,

ઝગઝગતી જ્યોતિ ઝળકાવું,

જીએની નાથ !

જ્યોતિ સમ અહલ હું આવું,

જીએની નાથ !

નેતિ નેતિ પર ફરી બંધાવું !— રેતીમાં ૦ ૪

અંગન

• રાગ માહ - હીંચ - ત્રિપુટ * •

હૂંઠી હૂંઠી વળ્યો હું, કહીં નહીં જાણ્યો તું,
ક્યારે મળું હું, મારા નાથજી ?
ભરી દુનિયા ભમી ભમી પાછો પડ્યો હું,
ક્યારે પળું હું તારી સાથ જી ? —

પળપળ પડે મુજ પાય ત્યાં થળથળ બધે બંધન રહ્યાં,
વનવન બને આ ફૂર, ને તુજ દૂર નંદનવન રહ્યાં ;
ધરણી ખસે નવ પાયથી, ન હઠે દિવાલ દિગંતની,
તનમન વહે ઘનરંગમાં, આંખે અજબ અંગન રહ્યાં :

રોઈ રોઈ ઘોવાશે, છે તે ખોવાશે,
ત્યારે દેશે શું તારો હાથ જી ?
ભરી દુનિયા ભમી ભમી પાછો પડ્યો હું,
ક્યારે પળું હું તારી સાથ જી ?

* “ મન મારું માને નહિ, મનહું ઠરે નહિ, ” — એ રાહ.

અશ્રુવિજય

• રાગ કેદાર—તાલ ત્રિતાલ * •

રે પ્રભુ ! ક્યાં લગી એમ છુપાશે ?
 ક્યાં લગી એમ છુપાશે ?
 રે પ્રભુ ! ક્યાં લગી એમ છુપાશે ?
 સૃષ્ટિતણાં પડ પડ પાછળ શું
 અણુગણુ યુગ સંતારો ?
 રે પ્રભુ ! ક્યાં લગી એમ છુપાશે ?—

જરી જરી પડ ખોણું કંઈ, જાણે
 અખઘડી ત્યાં દેખાશે ;
 પડનાં છોડાં મુજ કર મેલી,
 પ્રભુ ! શું સરકી જશે ?
 રે પ્રભુ ! ક્યાં લગી એમ છુપાશે ? ૧

કવચિત્ ઉષા સંધ્યામાં નિરખું
 કર કેા તમ છાયાશે ;
 કરમાંથી તમ મુખને કલ્પું,
 તોય ન શું કલ્પાશે ?
 રે પ્રભુ ! ક્યાં લગી એમ છુપાશે ? ૨

* “ મો સમ કૌન કુટિલ ખલ કામી ”—એ રાહ.

જ્યાં જોઈ ત્યાં તમ અદ્ભુત કૃતિના
 ઢગલામાં ઢંકારો ;
 એક દિગંત સદા રહે સામે :
 નહીં મુજ આંખ સમારો ?
 રે પ્રભુ ! ક્યાં લગી એમ છુપારો ? ૩

મુજ કીકીનાં તેજ તપવવા
 આંસુ તણાં અમી પારો ?
 તમ મધ્યાહ્નતપ્યાં સત્યોને
 પછી શું પૂર્ણ પ્રકારો ?
 રે પ્રભુ ! ક્યાં લગી એમ છુપારો ? ૪

આંસુ ઊભરશે, સૃષ્ટિ સરકશે,
 પછી ક્યાં નાથ ! ભરાશે ?
 એક સુભગ પળ અદલ અકળખળ
 રનેહુકરે સપડારો !
 રે પ્રભુ ! આખર તો સપડારો !
 રે પ્રભુ ! ક્યાં લગી એમ છુપારો ? ૫

વિભોગી

• પીલુ-તાલ દીપચંદી * •

જગધર ! ભોગી હું ભવભવ ભોગી,
જુગજુગનો હું તો પરમ વિભોગી.

જગધર !—

તજી નલ ભરતી અનંતતા તારી,
ક્રાંતીતૂટી મેં આ ઝૂંપડી સ્વીકારી :

જગધર ! ભોગી હું ૦ ૧

અગમગતા તુજ તારક મહેલો,
પથપરશું મુજ અંતર ખેલો :

જગધર ! ભોગી હું ૦ ૨

ભાળ જડે નહીં તુજ કોઈ દેશે,
ક્યાં ક્યાં ધખાવી ધૂણી મેં આ વેશે :

જગધર ! ભોગી હું ૦ ૩

હાડ તૂટ્યાં વળી માંસ ગળાયું,
એ દુઃખ તો નહીં જાય કહેવાયું :

જગધર ! ભોગી હું ૦ ૪

અહલ વિભોગીની જગત જુદાઈ,
જુગજુગ હું તુજ ગુણ રહું ગાઈ :

જગધર ! ભોગી હું ૦ ૫

* “ ઈસ તનધનકી કૌન ખરાઈ, ” — એ રાહ.

શરણાઈ

• રાગ પરજ-ત્રિતાલ •

વાગી વાગી અંદર શરણાઈ:
તારે લડવું છે, શૂર સિપાઈ! —

જુગજુગની છે કંચન કાયા,
જુગજુગના છે કેટ અંધાયા;
તારા દુશ્મનની તોડ દુવાઈ:
તારે લડવું છે, શૂર સિપાઈ! ૧

તું ન જાણે બધું લડવાનું,
એ છે ઘોર પ્રપંચનું થાણું;
તારો સેનાપતિ કર સાંઈ:
તારે લડવું છે, શૂર સિપાઈ! ૨

તુંને લાગે એ તારાથી જુદો,
તું તો ચાલે ઊંધો, એ છે સૂધો;
એ છે શાંત, તું રહે ગભરાઈ:
તારે લડવું છે, શૂર સિપાઈ! ૩

એને જાણ્યે તું તો સહુ જાણે,
 એને જાણ્યે તું જગત પ્રમાણે ;
 એનો દોરવ્યો લડ તું લડાઈઃ
 તારે લડવું છે, શૂર સિપાઈ!

૪

તૂટે કાંગરા ને ગઢ તૂટે,
 તારા દુશ્મનનાં દળ ખૂટેઃ
 હવે હઠતો ના, જય કર ધાઈ!
 તારે લડવું છે, શૂર સિપાઈ!

૫

અંતરદૃષ્ટિ

• રાગ બિહારી-વિતાલ •

પ્રાણ રે, દગ તુજ અંદર વાળ !
 જે તુજ ભીતર છે તેને તું
 જોવા નયણાં ઢાળ !
 પ્રાણ રે, દગ તુજ અંદર વાળ !—

હાડ ચામની આંખો તારી,
 તે શું જોઈ શકે બિચારી ?
 અંદર બાહર રહે અંધારી :
 એ અંધાપો ટાળ !
 પ્રાણ રે, દગ તુજ અંદર વાળ !

૧

સૂર્ય જુએ સૌ આપપ્રકાશે,
 તુજ તેજે જ તને ત્યમ ભાસે ;
 એ વિણ શું જોવા તું ચા'શે ?
 થળથળ અંધની જાળ :
 પ્રાણ રે, દગ તુજ અંદર વાળ !

૨

એક જ ઈચ્છા, એક જ આશા,
 એક જ આશય, એક જ ભાષા ;
 અન્ય કરી નવ ધર અભિલાષા ;
 અન્ય આળપંપાળ :
 પ્રાણુ રે, હૃગ તુજ અંદર વાળ !

૩

જે તુજ ભીતર છે તે તારું,
 જો તારું, તો નહીં અંધારું ;
 એ જોતાં છે નિત્ય સવારું,
 એ જ અહલ સંભાળ !
 પ્રાણુ રે, હૃગ તુજ અંદર વાળ !

૪

જહાંગીરી

• પાલવડો મારો મેલો, મોહનજી •

જોગીની જહાંગીરી જાણે કે, નાથજી ?

તપસીના તપની કે વીરતા કથે ?

સંસારની સાથે એણે લીધાં કેસરિયાં,

માયાનાં સૈન્યશું એ એકલો મથે :

જોગીની જહાંગીરી ૦ ૧

કીધી કપાળે જગતશોષિતની ટીલડી,

દેહુ વિભૂતિ ભવ બાળી ભરી ;

દીધું જળાવી નિજ જીવનને યજમાં,

ચાલ્યો સંત્રામે દિલ કફની કરી :

જોગીની જહાંગીરી ૦ ૨

વસમાં કીધાં એણે વહાલાંનાં વહાલને,

ઘોળી ઘોળી એણે વિખડાં પીધાં ;

અંગેથી વાઘા ઉતારી જગતેજના

ઊંડા અંધારનાં ભગવાં લીધાં :

જોગીની જહાંગીરી ૦ ૩

આશાનિરાશાને ઘાલી છે પેંગડે,

બાંધી છે કામનાને ખોગીર પરે ;

જોગે ઝુકાવે એવો જોગી મનઘોડલે,

સતનું બાંડું હાથે ઝબઝબ કરે !

જોગીની જહાંગીરી ૦ ૪

ઘેરી ઘેરી રહે દુશ્મનનાં જૂથડાં,
 આત્મા અડગ એનો વચ્ચે ઝૂંઝે ;
 જગમાં અલખ રણુહાક એની ગાજતી :
 દેવનાં સિંહાસન સ્વર્ગે ધૂંજે !
 જોગીની જહાંગીરી૦ ૫

એ રે જોગીએ જીત્યાં તનમનનાં કેટડાં,
 જીત્યાં પ્રહ્લાંડ એણે દમમાં ઘૂંટી ;
 મૃત્યુ નિચોવી પીધા અમૃતના ઘૂંટડા :
 એ રે જોગીએ લીધો હરિને લૂંટી !
 જોગીની જહાંગીરી૦ ૬

વાજે છે દેવતાનાં દુંદુભિ સ્વર્ગમાં,
 વરસે છે દુનિયામાં રસની ઝડી :
 ધન્ય હો જોગીની જહાંગીરી, નાથજી !
 જગને કલ્યાણની ખુદી જડી !
 જોગીની જહાંગીરી૦ ૭

ત્યાગ

• ઓધવ, એક વાર ગોકુળ સંચરો રે •

જોગી ! જગને લીધું જોઈ કે રે ?

જોઈ જગની ઝાકઝમાલ જો ?

જોયાં જગમાં પુણ્યો પાંગર્યાં રે ?

જોયા કર્મ તણા કંઈ ફાલ જો ?

પ્રભુ જોવા છે મીંચવી આંખડી રે. ૧

રવિ ઊગવા ખીડે નલ પાંખને રે,

અમી વરસવા ધન ઘેરાય જો ;

ઠાંક ઉઘાડ રહ્યાં અદ્ભુત ઘણાં રે

જગની જાહુઈ ડખ્ખીમાંય જો !

કળ પામે તે જાણે જોગવી રે. ૨

એક ફાટે છે મહલર મોહની રે,

લાખેણી લીલાના લાડ જો ;

એક ફાટે અંધાર ડરામણા રે

બીડંતા પ્રભુધામ કમાડ જો :

જોગી ! અંધારા પ્રભુપંથ છે રે. ૩

ચાલો ચાલો તોય ન ખૂટતા રે,
લાગે વેંતલયાં બસ દૂર જો ;
પળપળ કળણે પગ રહે ખૂંચતા રે,
દિશદર્શનમાં તો નિજ નૂર જો :
એવા પ્રભુપંથે છે ચાલવું રે. ૪

કટકે કટકે વસ્ત્રો તૂટશે રે,
પડશે કૈક ઉઝરડા અંગ જો ;
ખોશે નૂર નયન અંધારમાં રે,
થાકી ઢળશે પાય અપંગ જો :
ઘડી ત્યાં ડગમગતું મન ડાલશે રે. ૫

નહીં કેા સાથી, નહીં કેા ભોમિયા રે ;
છૂટી પડશે સઘળાં વાટ જો ;
એક દિશા ને એક નિશાન છે રે,
એક જ શ્રદ્ધા ખાંધી ગાંઠ જો :
છે તો સર્વ, નહીં તો કંઈ નહીં રે! ૬

જોગી, જોજો વસમી વાટ છે રે !
કરવું પડશે સઘળું ત્યાગ જો ;
પ્રભુ માગે તો છે અંધાર આ રે,
એ કાઠે નહીં લીલાભાગ જો :
પ્રભુ માગે તો તજ પ્રતિબિંબને રે! ૭

જોગી ! જગને લીધું જોઈ કે રે ?
 ત્યાગ્યા સૌ લીલાના લાડ જો ?
 જોગી ! સ્વીકાર્યા અંધાર કે રે ?
 જા, ખૂલશે પ્રભુધામ કમાડ જો !—
 પ્રભુ ભરતેજે ભરશે આંખડી રે.

૮

જાદુઈ ડખ્ખી ખૂલશે ત્યાં ફરી રે,
 અદ્ભુત થાશે ઢાંકઉઘાડ જો :
 રેલાશે લીલા પ્રભુપાદમાં રે :
 જોગી ! કર તુજ કળે લગાડ જો !
 પ્રભુ મળશે, ને ત્યાગ્યું સૌ મળે રે !

૯

ચિંતા

• રાગ જોગી આશાવરી-ત્રિતાલ •

મનવા ! ચિંતા તારે કશી ?
તારું જીવ્યું જીવી લે હસી !—

રોનારાંની રાત બધી ને
હસનારાંનો દહાડો ;
કોણ હસે, ને કોણ રુએ, છે
બલક પલકનો અખાડો : મનવા૦ ૧

ચિંતા તારે હોય કહી તે
ચિંતા તારા ચિતની ;
અંતરયામી તારો જીતશે,
વાત જ એ તુજ હિતની. મનવા૦ ૨

બિગે, ખીલે, ને આથમે જો આ
કોડો જગના તારા ;
જે આંગળી દોરે એ સૌને,
તેને કે ન અકારા. મનવા૦ ૩

નથી રુદન કે તારે માટે,
 તુજ માટે છે ગીતડાં ;
 તું પોતે સૂર છે એ ગીતનો,
 સાચવ એ ગીત મીઠડાં ! મનવા૦ ૪

રોનારાં છો રુદન કરી લે :
 એક દિન એ પણ હસશે ;
 તું તો અદલ હસી લે આજે,
 હસતાં પ્રભુ ઉર વસશે ! મનવા૦ ૫

પ્રહ્લાનંદ

• રાગ દેશ-તાલ લાવણી •

સારી આલમ ઝૂલે છે તારા આનંદમાં :
 આનંદમાં, પ્રભુ ! આનંદમાં :
 સારી આલમ ઝૂલે છે તારા આનંદમાં !—

પળપળ રતિ તારી નવનવ નિહાળી,
 તારે તો આંગણે છે દિનદિન દીવાળી ;
 લાગી છે લહેર સચ્ચિદાનંદમાં :
 સારી આલમ ઝૂલે છે તારા આનંદમાં.

૧

આનંદે જન્મ સૌનો, આનંદે વાસો,
 આનંદે ગતિ પ્રગતિ, આનંદ દિલાસો ;
 આખરની આશા એ પ્રહ્લાનંદમાં :
 સારી આલમ ઝૂલે છે તારા આનંદમાં.

૨

લીલા આ તારી બધી આત્મે હું ધૂંડું,
 આનંદ આ તારો બધો પળપળ હું લૂંટું ;
 અહલ સમાઉં અનંતાનંદમાં :
 સારી આલમ ઝૂલે છે તારા આનંદમાં.

૩

ભરતી

• રાગ ખમાય-તાલ દાદરો * •

આજ મારે અંતરે શી ભરતી આ ભરાય રે!
ભરતી આ ભરાય, પ્રભુની ધૂન ત્યાં મચાય રે.—

આજ૦

ઊર્મિ ઊર્મિ ઊઠતી ત્યાંય, ધસતી ધસતી પૂઠે ધાય;
હૃદયને કિનારે આવી અથડી ધૂંધવાય રે:

આજ૦ ૧

ખડક ખડકમાં છવાય, થડક ધડક હૃદય થાય;
હાર હાર અમિત આવી દે ડુખાવી માંહ્ય રે:

આજ૦ :

સિંધુ સિંધુ ગહન ગાય, પવન પવન નાદ વહાય;
ઝિંદુ ઝિંદુ સૂર સમાય, ભરતીમાં ભીંજાય રે:

આજ૦

પાળ પાળ તૂટતી કાય, પ્રાણુ પ્રાણુ ભરતી છાય,
પ્રભુની ધૂન-ધૂનમાંય અહલ ગરક જાય રે!

આજ મારે અંતરે શી ભરતી આ ભરાય રે!

* “આજ શ્યામ મોહે લીને ખાંસરી ખનયકે,”—એ રાહ.

આનંદ

• ખમાય-તાલ ધુમાલી * •

હરિવર મારા ! આજ ઊલટી
રસમસ્તીમાં ગાઉં રે ;
અંતર ને નસનસ ઉભરાતા
આનંદે અકળાઉં રે !—

મુઠ્ઠીભર આ અંતર માડું
વધતાં વિશ્વે છાઉં રે,
તુજ બ્રહ્માંડ પડે આ નાનું,
ક્યાં જઈ આજ સમાઉં રે ?

હરિવર મારા ! ૦ ૧

રાઈકણુશી કીકી મારી,
તેશું જગ ફેલાઉં રે,
દિશદિશ ડૂબતી જાય ઊતરતી,
છલકે હું છલકાઉં રે :

હરિવર મારા ! ૦ ૨

આંખો મીંચી સ્વર્ગ દખાવું,
ઊઘડતાં ઉભરાઉં રે :
અળતી જ્યોત બધે સળગાવું,
ભડકે સભર ભરાઉં રે !

હરિવર મારા ! ૦ ૩

* “ જીભલડી રે તને હરિગુણુ ગાતાં, ” — એ રાહ.

નયને ફૂટે કેટિક તારા,
 તેમાં ઝળઝળ થાઉં રે :
 સ્વર્ગેગા બિછળે મુજ ઉરથી,
 રસતેજે રેલાઉં રે :
 હરિવર મારા ! ૦ ૪

અણુનેા આજ વિરાટ થયો હું,
 થળથળમાં પથરાઉં રે :
 અનંતતાને આત્મ સમાવી
 અનંતતામાં જાઉં રે :
 હરિવર મારા ! ૦ ૫

વ્યોમવિશાળાં બ્રહ્મશિખર પર
 બ્રહ્મભર્યો ઝુલાઉં રે ;
 હો હરિવર ! તુજ જગ છે નાવું,
 ક્યાં જઈ અહલ સમાઉં રે ?
 હરિવર મારા ! ૦ ૬

પધરામણી

• રાગ જોગિયા-તાલ દાદરો •

મારે ઘેરખેઠાં આવી ગંગા,
હવે મારે તીરથનું શું કામ ?
મારે મન છે બડા અડબંગા,
હવે મારે કેવાં રહ્યાં ધનધામ ?—

પ્રભુ મારે ઓટલે આવીને ખેઠા,
ખેઠા સંત મહંત ;
તેત્રીસ કોટિ યે દેવતા ખેઠા :
ગડબડ આ શી અનંત ?

આ શાં ચાલે છે મસ્તી ને હંગા ?
પ્રભુ ! મારું રંકનું તૂટ્યું આ ઠામ :
મારે ઘેરખેઠાં આવી ગંગા,
હવે મારે તીરથનું શું કામ ?

૧

પ્રભુ કહે, મારા ભક્તો ત્યાં આવી
આપે મને બહુ ત્રાસ ;
આપું આપું તોય પળપળ માગે,
ખાવા ન દે જરી શ્વાસ :

એવા હાલ છે મારા કહંગા,
અહીં જરી આવ્યો લેવા આરામ :
મારે ઘેરખેઠાં આવી ગંગા,
હવે મારે તીરથનું શું કામ ?

૨

હો રે પ્રભુજી ! હું રંક શું આપું,
 મેં આપી દીધું મુજ સર્વ ;
 લક્ષ્મી તમારા મોટમોટા સૌ
 રાખે તમારો ગર્વ :

ખાલી ઝૂંપડીએ શા અડંગા ?

પ્રભુ ! મેં ન માગ્યું કશું તમ આમ :
 મારે ઘેરખેઠાં આવી ગંગા,
 હવે મારે તીરથતું શું કામ ?

૩

પ્રભુ કહે, તેં ન માગ્યું કશું, એવી
 રાખી તેં તુજ-મુજ ટેક ;
 અંતર તારું છે સ્વર્ગથી મોટું,
 ના ખીજે સમાઈ હું એક !

એવા ખેઠા બની અડખંગા

પ્રભુ મારે હૈયે કરી વિશ્રામ :
 મારે ઘેરખેઠાં આવી ગંગા,
 હવે મારે સ્વર્ગતાણું શું કામ ?

૪

साहेबानी नावडी

• पालवडो मारो मेलो, मोहनञ्ज •

पूर्वे प्रलात आ पलके, प्रवासी हो !
 सूर्यना शठ धीमे धीमे भूले ;
 जीणी जीणी मारा साहेबानी नावडी
 जूलती दिगंतमां नयने हूले :

पूर्वे प्रलात आ० १

जिये जिये जिये पंभी, प्रवासी हो !
 सूर्यना शठ पर थंयू लरे ;
 धीमी धीमी मारा साहेबानी नावडी
 सूर्यनी लींत आडी तरती सरै :

पूर्वे प्रलात आ० ३

थाक्योपाक्यो हुं तो आव्यो, प्रवासी हो !
 काणी ते रातडी पाछण पडी :
 घेरी घेरी मारा साहेबानी नावडी
 भूलती दिगंतमां नजरे अढी :

पूर्वे प्रलात आ० ३

પાછળ છે આખી આ પૃથ્વી, પ્રવાસી હો !

સામે આ સિંધુ છે સભર ભર્યો :

ઓ રે દિસે મારા સાહેબાની નાવડી !

ઓ રે દિગંતનો જ્યોતિ નર્યો !

પૂર્વે પ્રભાત આં

૪

પડતાખડતા ભૂલ્યા પંથે, પ્રવાસી હો !

આવ્યા છે વાટના વિસામા હવે ;

આવે આવે મારા સાહેબાની નાવડી,

લેશે ઉપાડી થાક્યા આત્મા ભવે :

પૂર્વે પ્રભાત આં

૫

વાટે વહ્યાં કંઈ પોટલાં, પ્રવાસી હો !

આજે કિનારે આ પડતાં મૂકું ;

ઝીણી હલેતી મારા સાહેબાની નાવડી

રખે આ સાગરે ચઢતાં ચૂકું !

પૂર્વે પ્રભાત આં

૬

કાંઠે પ્રકાશપાટ નાખ્યો, પ્રવાસી હો !

અંદર લેવા કર સાહેબો ધરે ;

હૂલે જૂલે મારા સાહેબાની નાવડી :

જાગું કે ઊઘું ? મને સ્વપ્નાં સરે !

પૂર્વે પ્રભાત આં

૭

નેને, નેને, મારા ખ્યારા પ્રવાસી હો !
 ધરને આ હાથ મારો, ચઢતાં ડરું ;
 પુણ્યે જડી તું મારા સાહેબાની નાવડી,
 હો રે સાહેબા ! તારી ઓથે તરું :
 પૂર્વે પ્રભાત આ૦

૮

આવ રે હોડીવાળા !

• રાગ આશાવરી—ત્રિતાલ •

મારે જાવું પેલી પાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા !
તારી હોડી લાવ કિનાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા !—

અણુગણુ યુગ કંઈ વનવન ઢૂંઢ્યાં,
ઢૂંઢ્યા દેશવિદેશ ;
નહીં મુજ મનની મૂર્તિ મળી કહીં,
શમ્યો ન મુજ મનકલેશ ;

મારે એક રહ્યો આધાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા !
મારે જાવું પેલી પાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા ! ૧

મોતી વરસતાં આકળ જેવું
કંઈ કંઈ પકડું હાથ :
એ નહીં, એ નહીં, કહી મૂકી દઉં,
નહીં કંઈ રહે ઉર સાથ :

મારા ઉરનો તાપ અપાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા !
મારે જાવું પેલી પાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા ! ૨

આ પારે છે કંઈ નહીં મારું,

મારું કહ્યું દૂર થાય ;

મોજાંની છલકે છંટાતાં

નહીં કંઈ પાર પમાય :

પેલા ઝબકે ત્યાં ઝબકાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા !

મારે જાવું પેલી પાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા ! ૩

આ પારે કે તે પારે પણ

મારે એક જ વાત :

મુજ અંતર સ્વામી પડકારે—

ઓ આવું, મુજ નાથ !—

મને જલદી પાર ઉતાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા !

મારે જાવું પેલી પાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા ! ૪

અધીરાઈ

• રાગ માઠ-તાલ દાદરો •

મારું જીવન આ વહી જાય,
મતીલા ! તેં તો વાહ્યો રે. —

ઊગતા પ્રભાતથી ઊભો ખડો આ
હુંસલો સરવરતીર ;
પહોર વીત્યા ને સાંઝ પડી, તારા
વીત્યા વાયદા વીર !
મતીલા ! તેં તો વાહ્યો રે. ૧

પૂર્વ અટારીએ ઊઘડે દિગંત ત્યાં
પડતા નિરખું પદરંગ :
આવે, આવે, જરી હાસ્ય સરે ત્યાં
આશ અને મુજ ભંગ :
મતીલા ! તેં તો વાહ્યો રે. ૨

સંધ્યા પથારી પાથરે, ને
ગૂંથે રવિકર ફૂલ ;
હસતા જાગે તારલા, મારે
હેયે વાગે શૂળ !
મતીલા ! તેં તો વાહ્યો રે. ૩

लांभा पंथ आशातणा, ने
 लांभा नसना पाट;
 लथ चोर्यासी जन्म वडे अेवी
 लांभी लांभी तारी वाट!
 भतीला! तें तो वाह्यो रे.

४

वाट जेतां तन तूट्यां तरल ने
 भूट्यां नयने नीर:
 वेग, रे वेग अहल, आ ते डेवी
 युगयुगभर तारी धीर!
 भतीला! तें तो वाह्यो रे.

५

નવલા દેશ

• માઠ-તાલ દાદરો •

મારા પ્રાણપંખી ! શા ક્લેશ રે ?
જેની, ઊઘડે આ નવલા દેશ !—

ઊડી ઊડી ઠરી આંખ આ ચમકે,
ઊપડે ઊડા ઉરદેશ,
આવે આવે ને આ જાય અંધારાં, ને
થાય નવા જ ઉજ્જેશ રે :
જેની, ઊઘડે આ નવલા દેશ ! ૧

ક્યાં રહેશે ધગતાં એ સિંધુ ને ધરણી,
ક્યાં રહેશે મંદિર ને ગોખ ?
એક જ ટાણું આ નવસેં નવાણુંમાં
જીવતો કે પામે જોખ રે :
જેની, ઊઘડે આ નવલા દેશ ! ૨

ધીમા ધીમા આવે વાયરા ને
મીઠી મીઠી લાગે લહેર ;
ઊનાં કપાળ આ શીતળ થાશે,
શમશે સૌ દેહનાં ઝેર રે :
જેની, ઊઘડે આ નવલા દેશ ! ૩

કડવું કડવું આ જીવન જગતું ને
 કડવી છે દુઃખની વાત ;
 મીઠાં મીઠાં એમાં સ્વર્ગનાં સ્વપ્નાં ને
 મીઠી છે ધર્મભિરાત રે :
 જોની, ઊઘડે આ નવલા દેશ ! ૪

સૂર્યના રંગોમાં પાંખો છે ઓળી,
 રજનીનાં ચૂંટ્યાં છે ફૂલ ;
 પ્રાણપંખી ! હજી ઊંચાં છે ઊડવાં, હો !
 ગાવા ગાન અમૂલ રે :
 જોની, ઊઘડે આ નવલા દેશ ! ૫

દિશદિશ કેરી છૂટે છે દોરી ને
 ઊપડે આ પડદા અનેક ;
 આલની પાછળ આલ અનંત શાં
 ખૂલી રહ્યાં દૂર છેક રે :
 જોની, ઊઘડે આ નવલા દેશ ! ૬

જૂના જૂના રહેશે જોગ સૌ પૂઠે,
 સૂની સૂની થશે વાટ :
 એક કિરણ અપુકાતું ઝિડાતું આ
 દેખાડે દૂરના ઘાટ રે :
 જોની, ઊઘડે આ નવલા દેશ ! ૭

જીવનભર ભડ અડગ છે ભીડી
 દેહના દૈત્યેશું બાથ ;
 પ્રાણપંખી ! તેં જીવન આ જીત્યું, જો
 વીર ! બોલાવે નાથ રે :
 જોની ઊઘડે આ નવલા દેશ ! ૮

ક્યાં સરી પૃથ્વી ને ક્યાં સર્પાં વાદળ ?
 ક્યાં રવિ, તારા ને ચંદ ?
 આ શાં આવે અજવાળાં અપાર્થિવ ?
 હો શા આનંદ આનંદ રે !
 જોની ઊઘડે આ નવલા દેશ ! ૯

એક ફલંગે વીતશે આકાશ ને
 ખીજીએ દેવોનાં ધામ ;
 ત્રીજીએ સુણશું ત્યાં પડઘા પ્રભુના, હો !
 પ્રાણપંખી ! વિશ્રામ રે !
 જોની, ઊઘડે આ નવલા દેશ ! ૧૦

સૂચિ

[પહેલી લીટીઓની]

				૫૪
૧	અકળ તુજ ગતિ રે	૩૨
૨	અલખ ધન રળવા મથન કર, મનવા !	૫૮
૩	આજ મારે અંતરે શી ભરતી આ ભરાય રે	૧૨૮
૪	આવો સંત સંત હો !	૫
૫	આવો સંતો ! દિલની વાતો કરીએ અણકહી	૫૬
૬	ઊડ મનપંખી ! ઊડ હવે !	૭૭
૭	એવા સતગુરુને ચરણે અમ શરણું સાંપડો	અર્પણ
૮	ઓ અંધી દુનિયા ! લાખો આંખેય તું દેખે નહીં	૬૮
૯	કથા એ, પ્રભુ ! કાણ કથી ગયો આમ ?	૫૩
૧૦	કાઠને જડી હોય તો કહેજો મારા સાહેબની સુરખુટ્ટી !	૮૩
૧૧	ક્યાં છે સંતાયો મારો સાહેબો, હો સંતજી !...	૮૫
૧૨	ખોલ રે ખોલ નજર તારી !	૭૫
૧૩	ઘટઘટમાં ભરી રંગત સતની	૭૦
૧૪	ચરણ તજી, પ્રભુ ! ક્યાં જવું મારે ?	૧૦
૧૫	ચરણ તુજ પકું રે	૪૦
૧૬	છતી આંખે તારી જોય શું ધયા ?	૬૭
૧૭	જગધર ! જોગી હું ભવભવ ભોગી	૧૧૫
૧૮	જા રે હો જાદુગર ! જા રે હો જોગણી	૬૪
૧૯	જાગી જાગી ઉરમાં જુગજુગકેરી જ્યોત જો !...	૪૭
૨૦	જોગી ! જગને લીધું જોઈ કે રે ?	૧૨૨
૨૧	જોગીની જહાંગીરી જાણે કો, નાથજી ?	૧૨૦

૨૨	જ્યેત જગવ અંતરની, મનવા !	૮૧
૨૩	ઝીણીઝીણી બળે ને ફરફરે	૪૨
૨૪	ઝૂલે ઝૂલે આ વિશ્વનું વૃક્ષ	૭૮
૨૫	હૂંઠી હૂંઠી વળ્યો હું, કહીં નહીં જાઓ તું	૧૧૨
૨૬	તારા તીરથની થાય હાંસી	૭૩
૨૭	તું ક્યાં નાસી જશે, મારા રસિયા?	૩૪
૨૮	થળથળ રખડે શું પ્રભુ જોવા?	૭૨
૨૯	દિલનાં દઝાડિયાં દાઝિયે, નાથજી !	૩૧
૩૦	દીપ દિલે સળગાવો, હો દેવા !	૩૮
૩૧	ધનમદમાં શીદ એવા રહો દુરખી ?	૬૬
૩૨	ધર ધર, મનવા ! પ્યાલો ધર ધર	૯૩
૩૩	નાથ ! તું રાખે તેમ રહું	૨૮
૩૪	પાય પહું અમી આપો રે	૩
૩૫	પૂર્વે પ્રભાત આ પલકે, પ્રવાસી હો !	૧૩૩
૩૬	પ્રભુ, તારે શિખરે હું કમ કરી આવું રે	૨૦
૩૭	પ્રભુને લૂંટવા જી, ચાલો લૂંટવા જી !	૯૧
૩૮	પ્રભુશરણ વિણ કાણ ઉગારે ?	૨૫
૩૯	પ્રભો ! તુજ આરણે આજે અલખની ધૂન મચાવું હું	૯૭
૪૦	પ્રાણુ રે, દગ તુજ અંદર વાળ !	૧૧૮
૪૧	ફરો, ફરો રે પાછાં, હો મારાં બાળ !	૪૯
૪૨	બાવા, ક્યાં ચાલ્યા જગ છોડી ?	૧૦૬
૪૩	બોલો રામરામ જી, બોલો રામરામ જી !	૧૦૨
૪૪	ભજ મન ! દુઃખભંજન ભગવાન !	૭
૪૫	ભરદરિયે ડોલે નાવડી રે મારી	૯૮
૪૬	મન મારે તે પક્કા	૧૦૮
૪૭	મનવા ! ચિંતા તારે કરી ?	૧૨૫
૪૮	મને પળપળ તેં રોવરાવ્યો રે હો નાથ, ક્ષમા !	૩૦

૪૯	મને લૂંટી ચાલ્યા લૂંટારા રે	૨૨
૫૦	માફ કરો, પ્રભુ ! હું ગુણહીણો	૨૭
૫૧	મારા પ્રાણપંખી ! શા કલેશ રે ?	૧૪૦
૫૨	મારી તો ગર્ભ રે જીવની	૬૨
૫૩	મારું જીવન આ વહી જાય	૧૩૮
૫૪	મારે શ્વેરખેઠાં આવી ગંગા	૧૩૧
૫૫	મારે જીવું પેલી પાર રે, હો આવ રે હોડીવાળા !	૧૩૬
૬	મારો કર ધરની !	૧૮
૫૭	મારો કોટો ધરે કિરતાર રે	૫૪
૫૮	મંદિરિયાં નવ વાસો રે, ખોલો દ્વાર !	૪૪
૫૯	રાખ શરણ તારે, પ્રભુ ! રાખ શરણ તારે !...	૧૭
૬૦	રેતીમાં મંદિર અંધાવું, જીઓની નાથ !	૧૧૦
૬૧	રે પ્રભુ ! ક્યાં લગી એમ છુપાશો ?	૧૧૩
૬૨	લગની ન કેમ લાગી રે	૯
૬૩	વાગી વાગી અંદર શરણાર્થ	૧૧૬
૬૪	વિનવું રે, મને છોડી ન દે, મારા નાથ !	૩૬
૬૫	શરણ મન ! પ્રભુને જ રે તું !	૫૭
૬૬	શાને મૂતાં હો સંસારિયાં !	૯૯
૬૭	સારી આલમ જૂલે છે તારા આનંદમાં	૧૨૭
૬૮	સુરજન ! પ્રભુજીને છાનું ગર્ભ કહેજો એટલું...	૮૮
૬૯	હરિ ! મારી લાખવસાની હવેલી	૧૦૪
૭૦	હરિવર મારા ! આજ ત્રિલટી	૧૨૯
૭૧	હારી જઈ રે હરિ ! ગુણ તુજ ગાતાં પાર ના રે	૧૫
૭૨	હું તો ભાગ્યો ભાગ્યો દૂર જઈ રે	૧૧
૭૩	હું શું ખોલું હવે, કિરતાર	૫૧
૭૪	હો પ્રભુ ! અંખજો, મુજને સદાય પાસ રાખજો	૧૪
૭૫	હો પ્રભુ ! લે તું દાહ અમારી	૨૪

શુદ્ધિપત્ર

પૃષ્ઠ	લીટી	અશુદ્ધ	શુદ્ધ
૯	૧૧	તણે	તેણે
૪૧	૫	પહુ	પહું
૪૭	૧૦	ધાં	દીધાં
૫૫	૮	કંઈ	કંઈ
૫૮	૭	કહીએ	કરીએ
૫૯	૧૯	સુધારવા	સુધરવા
૭૬	૬	ખેલ	ખેલ
૮૧	૩	મનવા	મનવા!
૮૨	૯	આશા	આશ
૯૭	૧૨	ક્યા	ક્યાં

એ સિવાય બીજા કોઈ ટાઇપ પડી ગયા હોય તો મુજ વાચકે તે સુધારી લેવાની કૃપા કરવી.

રાષ્ટ્રિકા

“ભારતનો ટંકાર” સિયામનાં પ્રારંભથી અમાર સુધીમાં પ્રસંગે પ્રસંગે નવનવા છંદો ને સંદેહમાં લખાયેલાં અને અતિ લોકપ્રિય થયેલાં પ્રેરક ને જુસ્સાદાર ૭૨ રાષ્ટ્રીય કાવ્યોનો અદ્વિતીય સુંદર સંગ્રહ :
૩. અઢી

ભારતનો ટંકાર

શાયર ને સ્વાધીનતાનાં કરુણ ને વીર રસથી છલકાતાં જગૃતિ જ્વેત ને જખનાથી જગાડવાતાં લોકપ્રિય થયેલાં રાષ્ટ્રીય ગીત કાવ્યોનો સંગ્રહ. નવી ખીજી આદતિ-કેમીમાં
૩. એક

કેટલાંક પ્રતિકાવ્યો

હાસ્ય અને કટાક્ષથી ભરપૂર, શિષ્ટ ને અનુપમ કલાથી રચાયેલાં, સાહિત્યમાં ગુજરાતને નવી જ દિશા દેખાડતાં નાનાં મોટાં પ્રતિકાવ્યો (Parodies) નો સંગ્રહ : ઇ. સ. ૧૯૪૧ માં છપાશે.

ગુજરાતી કવિતાની

રચનાકલા

મુંબઈ યુનિવર્સિટી તરફથી ઠક્કર વસનજી માધવજી બ્યાખ્યાનમાળામાં અપાયેલાં પાંચ અભ્યાસપૂર્ણ વિશિષ્ટ વ્યાખ્યાનો. છપાય છે. જુલાઈ ૧૯૪૧ માં પ્રગટ થશે.

